

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANA BİLİM DALI

**ORTAOKUL 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE HİKÂYE
ANLATIM YÖNTEMİNİN AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERVA ARSLAN

GAZİANTEP
TEMMUZ 2014

T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMI VE ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI

**ORTAOKUL 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE HİKAYE
ANLATIM YÖNTEMİNİN AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERVA ARSLAN

Tez Danışmanı: YRD.DOÇ.DR GÜZİDE ÖNER

GAZIANTEP
TEMMUZ 2014

T.C.

GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM PROGRAMI VE ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI

**ORTAOKUL 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE HİKÂYE
ANLATIM YÖNTEMİNİN AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ**

ERVA ARSLAN

Tez Savunma Tarihi: 15.07.2014

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Fatih ÖZMANTAR

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI

Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Güzide ÖNER

Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Unvanı, Adı ve SOYADI

İmzası

Yrd. Doç. Dr. Güzide ÖNER (Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Yeşim ÖZER ÖZKAN

Yrd. Doç. Dr. Ayşe ÖZTÜRK

ÖZET

ORTAOKUL 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KULLANILAN HİKÂYE ANLATIM YÖNTEMİNİN AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİ

ARSLAN, Erva

Yüksek lisans Tezi, Eğitim Programları ve Öğretim ABD

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Güzide ÖNER

Temmuz 2014,87 sayfa

Araştırmanın amacı ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde hikâye anlatım yönteminin öğrencilerin akademik başarısına etkisini araştırmaktır. Çalışmada Türk Tarihinde Yolculuk ünitesi kapsamındaki tarih konularının hikaye anlatım yöntemi ile anlatılmasına dayalıdır. Araştırmada deneysel desen kullanılmıştır. Her biri 81 öğrenciden oluşan deney ve kontrol grupları yansız atama ile seçilmiştir. Uygulama 5 hafta sürmüştür. Deney grubuna çalışma kapsamında seçilen hikayeler sunulmuştur. Kontrol grubunda ders normal seyrinde devam etmiştir. Uygulama öncesinde ön test, uygulama sonrasında son test yapılmıştır. Ön test ve son test arasındaki farklılığı ortaya koymak için “T Testi” ve son test sonuçları arasındaki farklılığı test eden “Kovaryans (ANCOVA)” analizi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Hikâye anlatım yönteminin öğrencilerin akademik başarısına olumlu katkı yaptığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Hikâye Anlatım Yöntemi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, ANCOVA, Deneysel Desen

ABSTRACT

THE EFFECT OF STORY TELLING METHODS IN THE MIDDLE SCHOOL 7. GRADE STUDENTS' ACADEMIC SUCCESS IN SOCIAL STUDIES LESSON

ARSLAN, Erva

M.A.Thesis ,Department of Curriculum and Instruction

Supervisor : Assist Prof. Dr. Güzide ÖNER

July 2014, 87 pages

The aim of the study is to investigate the effect of story telling methods in the middle school 7th grade students' academic success in social studies lesson. In this study only "Journey of Turkish History" unit is covered which is based on the method of storytelling. Experimental design was used, in order to find out story telling method in social studies lesson is more effective on academic success than lecturing through out the research. Experimental and control groups consisting of 81 students each and total of 162 students were selected randomly. The studying continued during for 5 weeks. In the experimental group, the stories that selected were presented. In the control group, lecturing continued. Pre test and post test was done before and after this studying. "T test" and "analysis of covariance (ANCOVA)" was used for to understand the difference between the pretest and post test in the SPSS 15.0. The result proved that, story telling method has positive effect on academic success of the students.

Key words: Storytelling Method, Social Studies, ANCOVA, Experimental Design

ÖN SÖZ

Sosyal Bilgiler dersi Tarih, Coğrafya, Vatandaşlık, Arkeoloji, Ekonomi, Siyaset Bilimi gibi birçok alanı bünyesinde barındıran bir derstir. Bu yüzden öğretimi zaman, emek ve uğraş isteyen ciddi bir öğrenme alanıdır. Her zekâ türüne sahip öğrenciye hitap etmek zorunda olduğumuz yapılandırmacı öğretim yaklaşımının bir neticesi olarak pek çok öğretim yöntemini bu kompleks ders işleme sürecinde de kullanmamız gerekmektedir. Bunlardan birisi de araştırmamızda kullandığımız hikâye anlatım yöntemidir.

Başta bizatihi kendim olmak üzere her yaşta öğrencinin dikkatini çeken tarihi hikâyeler araştırmamızın temelini teşkil etti. Elde ettiğimiz sonuçlar öğrenciler üzerinde olumlu etki bıraktığımızı gösterdi. Uygulama okulumuzun Sosyal Bilgiler öğretmenleri de bu yöntemi yeri geldikçe kullanacaklarını belirttiler.

Çalışmam esnasında her konuda hiç çekinmeden danışa bildiğim saygıdeğer danışmanım Yrd. Doç. Dr. Güzide Öner hanımefendiye, araştırmamın yöntem bölümüyle ilgili sık sık yardımına ihtiyaç duyduğum Doç. Dr. Bayram Çetin beyefendiye ve çalışmamın düzeltmelerinde yardımını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Yeşim Özer Özkan hanımefendiye teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimimle beraber hayatıma giren oğlum ve bana her konuda destek olan eşime; çalışmam süresince sık sık görüşlerine ihtiyaç duyduğum arkadaşlarıma ve buralarda bulunmama vesile olan annem ve babama teşekkür ederim.

Araştırmamın yeni araştırmalara temel olması, eğitimde verimli başlangıçlar sağlaması temennisiyle...

TEMMUZ 2014

ERVA ARSLAN

İÇİNDEKİLER

<u>ÖZET</u>	<u>i</u>
<u>ABSTRACT</u>	<u>ii</u>
<u>ÖNSÖZ</u>	<u>iii</u>
<u>İÇİNDEKİLER</u>	<u>iv</u>
1.GİRİŞ	1
1.1 PROBLEM DURUMU	4
1.2 PROBLEM CÜMLESİ	4
1.3 ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.4 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.5 VARSAYIMLAR	5
1.6 SINIRLILIKLAR.....	6
2.ALAN YAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1 SOSYAL BİLGİLER NEDİR	7
2.2 SOSYAL BİLGİLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	8
2.2.1 Sosyal Bilgilerin Dünyadaki Gelişimi.....	8
2.2.2 Sosyal Bilgilerin Türkiye'deki Gelişimi	11

2.3 SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN AMACI	14
2.4 SOSYAL BİLGİLER DERSİ PROGRAMI.....	16
2.4.1 Beceriler	17
2.4.2 Kavramlar	18
2.4.3 Değerler	18
2.4.4 Öğrenme Alanı.....	19
2.5 SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN İÇERİĞİ VE DİĞER DERSLERLE İLİŞKİSİ	20
2.6 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI	21
2.7 SOSYAL BİLGİLER DERS ANLATIMINDA KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER.....	21
2.7.1 Anlatım Yöntemi.....	23
2.7.2 Tartışma Yöntemi	24
2.7.3 Örnek Olay İncelemesi Yöntemi.....	25
2.7.4 Problem Çözme Yöntemi	26
2.7.5 Proje Tabanlı Öğrenme	27
2.7.6 Hikaye Anlatım Yöntemi	28
2.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	30
3. YÖNTEM.....	32
3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	32
3.2 ÇALIŞMA GRUBU.....	33
3.3 VERİ TOPLAMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ	32
3.4 VERİLERİN TOPLANMASI VE ÇÖZÜMLENMESİ.....	32

4. BULGULAR VE YORUM	42
4.1 T TESTİ SONUÇLARI.....	42
4.2 KOVARYANS (ANCOVA) SONUÇLARI	43
5. TARTIŞMA VE YORUM	44
6.SONUÇ VE ÖNERİLER	45
7. KAYNAKÇA	46

TABLÖLAR

Tablo 1: Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Programı.....	21
Tablo 2: Çalışma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı	33
Tablo 3:Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Doğum Yeri Değişkenine Göre Dağılımı	34
Tablo 4:Deney Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı	34
Tablo 5:Deeny ve Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin Maddi Durumlarına Göre Dağılımı	35
Tablo 6:Deney ve Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin Anne Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı.....	35
Tablo 7: Deney ve Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin Baba Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı.....	36
Tablo 8: Ön Testin Madde Güçlükleri ve Madde Ayırt Edicilik İndeksleri	38
Tablo 9: Son Testin Madde Güçlükleri ve Madde Ayırt Edicilik İndeksleri.....	38
Tablo 10: Bağımsız Gruplar T Testi Ön Test Sonuçları	42
Tablo 11: Düzeltilmiş Ön Test Ortalamaları	43
Tablo 12: Düzeltilmiş Son Test Ortalamaları.....	43
Tablo 13: Düzeltilmiş Başarı testi puanlarına göre ANCOVA testi sonuçları	43

EKLER

EK A. Tarihinde yolculuk ünitesi kazanımları ve kullanılan hikayeler.....	54
EK A.1 Kazanımlar.....	55
EK A.2 Hikayeler	56
EK B. Uygulanan testler	71
EK B.1 Ön test.....	72
EK B.2 Son test	77
EK C. MEB İzin Belgesi	83
EK D. Özgeçmiş	85

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Teknolojinin her geçen gün ilerlediği 21.yy'da bilgi artışı, takip edilmesi zor bir duruma gelmiştir. Bireyler bu hızlı bilgi artışına ayak uydurmaya çalışmaktadırlar. Tüm gelişme ve değişimlere açık olan insanoğlu yaşayabilmek için sürekli mücadele etmek ve kendisini yenilemek zorundadır. Kişilerin yeteneklerinin geliştirilmesi, potansiyellerinin ve yaratıcılık özelliklerinin ortaya çıkarılması hem birey hem de toplum açısından önemli bir ayrıcalıktır.

Bilim ve teknolojideki gelişmeler bir yandan yeni olanaklar sunarken diğer taraftan da dünya üzerinde yaşanan savaşlar, çevre sorunları, doğal afetler önlem alınmadığı takdirde büyük sorunlar oluşturacak potansiyel taşımaktadır. Topum bu olumsuz durumlar karşısında her şeyi kabullenen ezberci, duyarsız bireyler yerine araştıran, sorgulayan, yaratıcı ve yansıtıcı ve düşünebilen, iyi iletişim kurabilen, empati yapabilen, demokratik değerleri benimsemiş bireyleri yetiştirmeyi amaçlamaktadır. İşte bu özellikteki bireyleri yetiştirmek ise sadece eğitimle mümkündür.

Eğitim, sosyal yapının oluşmasındaki önemli katkısı ve fertlerin yaşamlarını doğrudan etkilemesi nedeniyle, toplumların gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Zira bir ülkenin kalkınması ancak o ülkede yaşayan insanların eğitilmesi, onlara ülkenin hedeflerine uygun beceri ve yetenekler kazandırılması, yeni teknolojiler geliştirilmesi, yeni teknolojilerin her alanda kullanılabilmesi ile olanaklıdır. Eğitim, toplumu düzenleyen ve geleceğe taşıyan bir kurum olarak, onu geliştirebilecek insanı yetiştirir (Başaran, 1993).

Çocuğun ilk kez düzenli bir biçimde eğitim-öğretim faaliyetiyle karşılaştığı, gelişim açısından en kritik dönemlerini yaşadığı, gelecek öğrenim yaşamının temellerinin atıldığı bir süreç olan ilk ve orta öğretimin önemi çok büyüktür. Şu halde toplumlar için istenilen yönde bireyler yetiştirmenin yolu, nitelikli bir ilköğretim sürecinden geçmektedir (Gürkan ve Gökçe, 1999).

İlk ve orta öğretimde öğrencilere istenilen davranışların kazandırılması, önceden hazırlanan ve öğretim yoluyla uygulanan eğitim programları ile sağlanmaktadır. İlköğretimden sonraki aşama olan orta öğretimde ilköğretimden farklı dersler yer almaktadır. Bu dersler içerisinde gerek içeriği ve gerekse programdaki ağırlığı nedeniyle Sosyal Bilgiler dersi önemli bir yer tutar. Sosyal Bilgiler, ilköğretim döneminde etkili vatandaş yetiştirme amacına hizmet eden bir derstir. Etkili vatandaş, içinde yaşadığı toplumun kültürünü benimsemiş, özümsemiş ve bunu geliştirme anlayışına sahip bireylerden teşekkül eder (Safran, 2008).

Ülkemizde orta öğretim çağındaki çocuklara vatandaşlık bilgisi ve yaşam için gerekli değer, tutum ve davranışlar Sosyal Bilgiler dersiyle öğretilmektedir. Bu gelişim dönemindeki çocukların tarih, coğrafya, psikoloji, sosyoloji vs. sosyal bilim disiplinlerine ait bilgileri ayrı dersler olarak almaları, gelişim dönemleri açısından oldukça zordur. Orta öğretim döneminde kazanılan bilgilerin, becerilerin ve davranışların sonraki yıllarda da etkisini devam ettireceği göz önünde bulundurulursa, bu dönemde geleceğin yetişkinleri olan çocuklarımıza Sosyal Bilgiler dersinin öğretilmesinin stratejik bir öneme sahip olduğu daha iyi anlaşılır (Safran, 2008).

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olmak amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlere ve vatandaşlık bilgisi konularını kapsayan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler dersi, demokratik değerleri benimsemiş vatandaşlar olarak, öğrencilerin içinde yaşadığı topluma uyum sağlamalarını ve öğrencilere bu bilgi

birikimini yaşama geçirilebilecek donanımlar kazandırmayı amaçlamaktadır (MEB, 2005).

Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi dersin etkili ve verimli şekilde öğretim ortamına aktarılmasına bağlıdır. Bunun için de çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden faydalanılmaktadır.

Eğitimciler öğretimi daha etkili ve verimli hale getirmek için bir çok öğretim yöntem ve tekniği geliştirmişlerdir. Yapılan çalışmalar bütün öğrenmeler üzerinde tek bir öğrenme yönteminin olmadığını göstermektedir. Öğretmenlerin yöntem konusunda verimli olması onların çok farklı yöntemleri tanımaları ve kullanabilmeleri ile doğru orantılıdır. Bu nedenle öğretim yöntem ve tekniklerinin çok iyi bilinmesi ve dersin konusuna en uygun yöntemin seçilmesi gerekmektedir (Demirel, 2006: 76).

1.1 PROBLEM DURUMU

Yenilenen 2005 eğitim öğretim programıyla tüm alanlarda olduğu gibi Sosyal Bilgiler alanında ciddi dönüşümler yaşanmıştır. Yapılandırmacı eğitim yaklaşımıyla Sosyal Bilgiler dersi doğrudan kazandırılacak beceriler kapsamına “tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme -tarihi empati- zaman ve kronolojiyi algılama” kavramları girmiştir.

Bu becerilerin tek bir yöntemle kazandırılmayacağı açıktır. Tarihin yeniden canlandırılması, olay ya da karakterle ilgili temel bilgilerin incelenmesi ve değerlendirilmesi, özgün tarihî çerçevede olayın ya da karakterin içyüzünün anlaşılması gibi farklı aşamalar için farklı uygulamalar yaptırmak gerekebilecektir. Bir konu tarihî empati yoluyla detaylarıyla incelenebileceği gibi, konuları tarihî empati de dâhil olmak üzere çeşitli bilişsel becerilerle birlikte işlemek de mümkündür.

Yeni yöntem ve tekniklerin kullanılması konusunda yapılan araştırmalar öğretmenlerin bunları pek kullanamadıklarını ortaya koymaktadır. Buna ders süresinin kısıtlı olması, programın yoğunluğu, sınıfların kalabalık olması, okulun ders araç gereçlerinin yetersiz olması yanı sıra eğitimcilerin bu konuda yeterli bilgiye sahip olamadıkları neden olarak gösterilmektedir.

Eğitim bilimciler “ezber ders” kisvesine büründürülen Sosyal Bilgiler dersini bu nitelikten çıkarmak için çeşitli yöntemler öne sürmüşler ve araştırmalar yapmışlardır. Bu yöntemlerden birisi de “ hikâye anlatım yöntemi” dir.

Hikâye anlatım yöntemi ile ilgili farklı disiplinlerde yapılan çalışmalar mevcuttur. Ancak yapılandırmacı eğitim yaklaşımıyla değişen Sosyal Bilgiler eğitim programı kapsamında literatürde böyle bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu durum Sosyal Bilgiler dersi öğretimi ile ilgili yapılan çalışmalarda hala eksikliklerin olduğunu göstermektedir.

Derse giriş aşamasında merak uyandırma, ders sırasında dağılan dikkatleri toplama, ders sonunda ise olayı kısa bir şekilde akılda kalıcı tutması, öğrenmelerin etkili bir şekilde gerçekleşmesi ve derse karşı olumlu tutum geliştirmesi açısından Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasının faydalı olacağı düşünölen hikâye anlatım yönteminin etkiliği bu araştırmada incelenecektir.

1.2 PROBLEM CÜMLESİ

Ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde hikâye anlatım yönteminin akademik başarı üzerindeki etkisi nedir?

1.3 ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın genel amacı ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde hikâye anlatım yönteminin öğrencilerin akademik başarısına etkisini araştırmaktır. Belirtilen amaç doğrultusunda şu soruya cevap aranmaktadır:

“Ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinin öğretiminde hikâye anlatım yönteminin uygulandığı deney grubu ile uygulamadaki programa devam edilen kontrol grubu öğrencilerinin ön test başarı puanları kontrol altına alındığında son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?”

1.4 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Sosyal Bilgiler dersi ilkokul dördüncü sınıftan itibaren öğrenci ders programlarında yer almaktadır. Anaokullarından üniversite sonuna kadar eğitim kademelerinde; Atatürk ilkelerini ve Cumhuriyet idaresini koruyan, millî değerlere bağlı bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır (Fidan ve Erden, 1994: 60). Millî Eğitim’in amacı aynı zamanda millî kültürü yeni nesillere aktarmaktır (Özakpınar,

1987: 21). Bireylerde doğru bilinç oluşturmada ve millî kültürün aktarılmasında tarih eğitimi çok önemli bir yere sahiptir (Timuçin, 1998: 64). Ayrıca tarih, bireylerin sosyalleşme sürecini de etkilemektedir (Tekeli, 1998: 25).

Tüm bu vasıflara sahip öğrenci yetiştirmenin öncelikli yolu Sosyal Bilgiler dersinin etkili ve verimli bir şekilde öğretim ortamına aktarılmasıyla mümkündür. Çünkü Sosyal Bilgiler dersi demek demokratik bir toplumun etkili vatandaşlarında bulunması gereken özelliklerin ifadesi demektir.

Sosyal Bilgiler ülke ve dünya sorunlarını anlayan, tanımlayan ve çözmek için üzerinde çalışan insanları yetiştirmeyi amaçlar (Öztürk ve Dilek, 2004: 54). Ancak yetişmekte olan nesile baktığımız zaman “tarih şuuru, tarih sevgisi, milli bilinç” gibi kavramları içine sindiremeyen bir gençlik görmekteyiz. Bu da kimlik bunalımı gibi sosyal ve psikolojik problemleri beraberinde getirmektedir (Sarıköse,2011).

Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğrencilerden yorumlama, değerlendirme, problem çözme, düşünme ve karşılaştırma yapmaları beklenirken, iyi anlaşılmayan bir konuda bu becerilerin nasıl gerçekleştirileceği esas sorgulanması gerektirir. Becerileri gerçekleştirmek doğru anlama ve kavramayla ilgilidir. Anlama ve kavramayı sağlamak ise; bilinçli planlama, farklı etkinlik ve öğrenme çevresini işe koşmakla mümkündür.

Literatürde pek çok olumlu etkisinden bahsedilen bu yöntemin etkili bir Sosyal Bilgiler eğitimi gerçekleştirmek için; derse karşı olumlu tutum geliştirmesi, öğrencilerin öğrenmelerinin kolaylaşmasını sağlaması, ayrıca tarihi şahsiyetlerin rol-model olmasını sağlaması amacıyla araştırılması önemli görülmüştür. Bu çalışmayla hikaye anlatım yöntemi kullanılarak anlatılan Sosyal Bilgiler dersinin akademik başarı açısından etkisinin belirlenebileceği, eğitimcilerin Sosyal Bilgiler dersinde hikaye anlatım yönteminin bir öğretim stratejisi olarak kullanılmasının etkisi hakkında bilgilendirilmesi düşünülmektedir.

1.5 VARSAYIMLAR

1. Kullanılan başarı testinin istenilen bilgi ve beceriyi ölçtüğü varsayılmaktadır.
2. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin uygulama boyunca birbirlerini etkilemediği varsayılmaktadır.

3. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin eşleştirilmesiyle ilgili işlemler sırasında gözden kaçan unsurlar bulgu ve yorumları etkilemeyecek düzeyde olduğu varsayılmaktadır.

1.6 SINIRLILIKLAR

1. Araştırma Gaziantep' te bulunan bir ortaokul ile sınırlıdır.
2. Araştırmadan elde edilen sonuçlar Ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi Türk Tarihinde Yolculuk ünitesi ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALAN YAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırma konusunun kuramsal çerçevesini oluşturmak üzere ilgili kaynaklardan yararlanmak suretiyle elde edilen bilgilere ve araştırmayı destekleyecek çalışmalara yer verilmiştir.

2.1 SOSYAL BİLGİLER NEDİR?

Sosyal bilgiler; sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak, her alanda değişen ve gelişen ülke ve dünya koşullarında mantıklı, tutarlı bir şekilde karar alan, aldığı kararları hayatta karşılaştığı problemleri çözmek amacıyla kullanan vatandaşlar yetiştirmeye çalışan bir disiplindir (Öztürk, 2006:24). Bu bağlamda toplumsal gerçeklikle kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma sürecidir ve bunun sonucunda ele alınan dirik bilgilerdir (Sönmez, 1999:17).

Sosyal bilgiler dersi temel kültür öğelerini disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan orta öğretim seviyesinde bir derstir (Sözer, 1998). İnsanın fiziksel ve sosyal çevresini zaman boyutu içinde ele alır. Küreselleşen dünyada yaşamla ilgili demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve becerili vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlar (Doğanay, 2005:19).

Barth Sosyal Bilgileri; kritik sosyal konularda vatandaşlık becerilerinin uygulanması amacıyla sosyal ve beşeri bilimler konularının disiplinler arası bir yaklaşımla kaynaştırılması olarak tanımlamıştır (Akt: Öztürk, 2006:23).

Birey Sosyal Bilgiler dersinde bugün- geçmiş- gelecek bağlamı içerisinde sosyal ve fiziksel çevresiyle etkileşim kurarak var olduğu grup içinde nereden geldiğini ve nereye gittiğini öğrenir. Bundan dolayı toplumsal kanıtlamaya dayalı,

canlı, güncel bilgilerdir (Çalışkan, 2006). Sosyal bilimlere ait uzmanlık alanları yardımıyla toplum hayatına ait bilgi ve becerilerin verilmeye çalışıldığı bir inceleme alanıdır (Zeybek, 2006). Kısacası insanın dünyaya baktığı penceredir (Taşlı, 2003).

Sosyal Bilgiler eğitimi üzerine yapmış olduğu çalışmalarla bilenen ve bu alanda uluslararası en büyük kuruluşlardan biri olan NCSS (ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi) Sosyal bilgilerin tanımıyla ilgili tartışmalara bir son vermek amacıyla alana kapsamlı bir tanım getirmiştir. Bu tanımsa şöyledir (Akt: Öztürk 2006:23-24):

“Sosyal Bilgiler, sosyal ve beceri bilimleri vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşeri bilimler, matematik ve doğa bilimlerinden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal Bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanların bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır.”

Yeniden yapılandırılan Sosyal Bilgiler programında Sosyal Bilgiler aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

"Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla, Tarih, Coğrafya, Ekonomi, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Felsefe, Siyaset Bilimi ve Hukuk gibi Sosyal Bilimlerin ve yurttaşlık bilgisi konularının, öğrenme alanlarını yansıtan bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevre ile etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2013: 51).

Tüm bu tanımlar ışığında Sosyal Bilgiler dersi çeşitli sosyal bilim dallarından derlenen konuların ilköğretim çağındaki öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun olarak düzenlenmesi diye tanımlanabilir.

2.2 SOSYAL BİLGİLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ

2.2.1 Sosyal Bilgilerin Dünyadaki Gelişimi

“İnsan var olduğundan bu yana Sosyal bilgiler de var olmuştur”, demek bu disiplinin tarihsel başlangıcı için yapılabilecek yanlış bir yorum olmasa gerektir. Doğal ve sosyal bir hayatta yaşayan insanın yaşamını idame ettirebilmesi için gerekli olan kuralları öğrenmesi de bu hayatta gerçekleşir (Sönmez, 1994:6).

Eski Yunan ve Roma'da ilk çağlardan itibaren Sosyal Bilgilerin kapsamına giren konular okutulmaktadır. Çin'de Sima Qian(MÖ. 145-86) ile Du-Yu (732-812) tarih dersleri okutmuşlardır (Bilgili, 2006:26).

İlk Çağ'da okutulan tarih (Çin, İsrail, Roma), Coğrafya (Roma), Yurttaşlık (İsrail) ve Hukuk (Roma) dersleri doğrudan Sosyal Bilgilerle alakalıdır. (Sönmez, 2005). Avrupa'da 13. Yüzyıldan itibaren Paris, Bologna, Oxford gibi okullarda da Sosyal Bilgilerin konuları yer almıştır (Bilgili, 2006:26).

Orta Çağ'da Avrupa'da dinin etkisiyle sosyal bilimler dersleri dini bir içerik kazanmıştır. Rönesans ve Reform hareketlerinin görüldüğü yeni ve yakın çağlarda ise, sosyal bilimlerdeki dinin etkisi azalmaya başlamıştır. İlk kez "Sosyal Bilgiler" adı altında ilk ve orta dereceli okullarda bir dersin okutulması gerektiğini ise Fransız düşünür Condorcet savunmuştur (Sönmez,2005).

ABD'nin XX yüzyıla girerken yaşadığı sosyal, kültürel, ekonomik vs. alanlardaki büyük toplumsal dönüşümün doğurduğu sorunlara çözüm arama çabalarının bir sonucu olarak disiplinler arası bir vatandaşlık eğitim programı olarak Sosyal Bilgiler ortaya çıkmıştır(Öztürk, 2006).

Endüstri devrimi öncesi kırsal kesimde yaşayan halk endüstri devrimi ile kentlere göç etmeye başlamıştı. Kent yaşamı onları etnik ve dinsel açıdan kendilerinden ve birbirlerinden farklı kapı komşularıyla yaşanabilecek sorunların üstesinden gelmek zorunda bırakmıştı. Bu sorunların üstesinden gelmenin tek şartı ise eğitim reformu idi. XIX yüzyılın başlarında, sosyal bilimciler, eğitimciler ve sosyal çalışanlar bu reformu yeni bir vatandaşlık programı hazırlayarak gerçekleştirmişlerdir. Program, tüm çocuklara, kentli dayanışmasını nasıl gerçekleştireceklerini, her zamankinden daha kaotik hale gelen bir dünya da nasıl yaşayacaklarını öğretmeyi planlamıştır (Varış, 2005).

Bu gelişme ilerlemecilik (pragmatizm) akımının "demokratik toplum için vatandaş yetiştirme" görüşünün etkisiyle olmuştur (Sönmez, 2005). Buna bağlı olarak 1892 yılında Wisconsin'de Madison'da toplanan idare, ekonomi ve tarih öğretimi konferansı, bütün bu konuları "sosyal bilgiler" adı altında toplamıştır (Safran, 2008).

19 yüzyılda “*Yeni Amerikan toplumu yaratmak*” için bir eğitim programı oluşturulmasını gerekli görüldü. Bunun için 1892 yılında Milli Eğitim konseyi toplanmıştır. Bu konsey Sosyal Bilgiler dersini milli toplum anlayışını geliştirmek amacıyla düzenlemiştir. Tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinden Sosyal Bilgiler dersinin programı oluşturulmuştur. İçerik toplumun ihtiyaçlarına göre belirlenmiştir(Sönmez, 1996).

Birinci Dünya Savaşı döneminde Sosyal Bilgiler hiçbir yerde program adı olarak kullanılmamıştır. İlk kez 1916 yılında ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) ve Milli Eğitim Derneği'nin "Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi" tarafından Sosyal Bilgiler kavramı kabul edilmiştir. Komite bu kavramı "konusu doğrudan insan toplumunun teşkilatına ve gelişmesine toplumsal birliklerin bir parçası olması dolayısıyla insana dair bilgiler, Sosyal Bilgilerdir" şeklinde tanımlamıştır (Dönmez, 2003; Öztürk, 2007; Sönmez,2005).

Bu tarihte yürürlüğe giren eğitim programında, tarih coğrafya ve vatandaşlık bilgisi dersleri çok disiplinli yaklaşımla okutulmuştur. ABD’de 1930’lu ve 1940’lı yıllarda yeniden kurmacılık akımı ve çocuk merkezli eğitim yaklaşımını benimseyen eğitimciler sosyal bilgilerin gelişmesi için çaba harcamışlar; fakat yine de sosyal bilgiler dersi tarih ve coğrafya ağırlıklı olarak 1960’lı yıllara kadar devam etmiştir (Safran,2008).

II. Dünya Savaşı’ndan 1960 yılına kadar olan dönemde, özellikle ABD’de sosyal bilimler öğretiminde merkezi ve ulusal program çalışmalarına ve ders içeriklerinin önceden belirlenmesine karşı güçlü bir tepki başlamış, bireysel uyum, toplumsal gereksinimler, vatandaşlık eğitimi gibi konularda içeriğin çevreye göre belirlenmesi çalışmaları başlatılmıştır. Sovyetlerin 1957 de Sputnik’i uydu olarak fırlatması soğuk savaş dönemi boyunca Amerikan öğrencilerinin Sovyetler Birliği’ndeki öğrenciler kadar iyi eğitim alamadıkları görüşünü iyice arttırmıştır. Buna paralel olarak hükümet fen ve matematikte daha iyi eğitim için program geliştirme çalışmalarına büyük bütçe ayırmıştır. Bunu araştırma, yenilikçi öğretim stratejileri, örnek olay, ham sosyal bilim verilerinin kullanılmasını kapsayan “Yeni Sosyal Bilgiler Hareketi” izlemiştir (Varış, 2005).

1970 yılında Sosyal Bilgiler programında köklü değişimler meydana getirmiştir. Sosyal Bilgiler programında tarih ve coğrafyanın etkisi azalmış ve farklı disiplinlere yer verilmeye başlanmıştır. Bu disiplinler sosyoloji, antropoloji, ekonomi, siyaset bilimi, sosyal psikoloji ve diğer Sosyal Bilimlerdir. Böylece Sosyal Bilgiler programında tarih ve coğrafya konularının ağırlığı azaltılmıştır. Öğretme yönteminde köklü değişimler yapılmıştır. Tümdengelimci, betimleyici, öğretim yöntemi etkisini kaybetmiş ve bunun yerine tümevarımcı araştırma öne çıkmıştır. Aktif öğrenmeye geçilmiştir. Böylece öğrenci pasif alıcı konumdan aktif hale gelmiştir. Ayrıca karar verme, eleştirel düşünme gibi becerilerinde geliştirilmesine de vurgu yapılmıştır. Yeni Sosyal Bilgilerin gelişiminde en büyük etkiyi o dönemde yayınlanan Bruner'in The Process of Education (1960- Eğitim Süreci) adlı kitabı olmuştur (Öztürk, 2006:45; Bilgili,2006:27).

ABD'de Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi 1994 yılında sosyal bilgiler programı için 10 tematik standart belirlemiştir. Bunlar; kültür, zaman, süreklilik ve değişim, insanlar, mekân ve çevre, bireysel gelişim ve kimlik, bireyler, grup ve kurumlar, güç otorite ve yönetim, üretim tüketim ve dağıtım, bilim, teknoloji ve toplum, küresel bağlar ve vatandaşlık idealleri ve uygulamalarıdır. Bu standartlar tüm sınıflardaki Sosyal Bilgiler öğretim programının hedef ve içerik düzenini etkilemektedir (Ekinci,2007).

2.2.2 Sosyal Bilgilerin Türkiye'deki Gelişimi

Türkler Müslüman olmadan önce, çocukların yetiştirilmesinde töre önemli bir yer tutmaktaydı. Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra töre, yerini İslam dininin kurallarına bırakmıştır. Bu da töre eksenli bir sosyal bilgiler anlayışından din eksenli bir sosyal bilgiler anlayışına kayışı göstermektedir (Akyüz,2005). Yani ülkemizde Sosyal Bilgiler eğitiminin temellerinin İslamiyet'in kabulüne dayandığını söyleyebiliriz.

Türk eğitim sisteminde Sosyal Bilgiler dersinin kapsamına giren konular ilk olarak Selçuklu döneminde Nizamiye medreselerinde yer verilmiştir. Osmanlı döneminde ise tarih ve coğrafya derslerine ilk olarak Fatih (Sahn-ı Semaniye) ve Süleymaniye (Sahn-ı Süleymaniye) medreselerinde yer verilmiştir. Sıbyan mekteplerinde de zaman zaman tarih ve coğrafyadan bahsedilmiştir. Tanzimat

Fermanı ile kurulan Rüştiyede tarih ve coğrafya dersleri birer saat olarak yer almıştır (Bilgili, 2006: 28).

1869 yılında yayınlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesinin 6. Maddesinde sıbyan mektepleri programında Muhtasar Tarih-i Osmani ve Muhtasar Coğrafya dersi okutulması belirtilmiştir (Akyüz, 1994:142).

Sultan II. Abdulhamid (1876-1909) zamanında tüm ilkokul programlarında Sosyal Bilgiler dersinin kapsamına giren konular yer almaya başlamıştır. Tarih ve Coğrafya'dan başka Malumat-ı Medeniye ve Ahlakiye ve İktisadiye konuları da 1913 yılında yayınlanan Tedrisat-ı İbtidaiye Kanun-ı Muvakkati'nde ile ilkokulu programına konmuştur. Bu şekilde nitelikli vatansever ve milliyetçi bireyler yetiştirmeyi amaçlanmıştır (Öztürk, 2006: 46; Bilgili, 2006: 28).

“II. Heyet-i İlmiye” tarafından hazırlanan 1924 programında yer alan Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumatı Vataniye dersi ile “Tarih Dersi” konuları değiştirilmiştir. Cumhuriyetin anlamı, önemi ve yakın tarihte olup biten olaylar ve konular yer almıştır. İlk Mektepler Müfredat programında “Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumatı Vataniye” dersi tüm sınıflarda bir saat olarak belirlenmiştir. Tarih ve coğrafya dersleri ise 3. sınıfta bir saat, 4-5. sınıflarda iki saat olarak belirlenmiştir (Edis, 1946).

1924 programında yer alan Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumatı Vataniye dersleri 1926'da yurt bilgisi dersi haline çevrilmiştir (Bilgili, 2006: 30)Tarih ve coğrafya, derslerinin saatleri 4 ve 5 sınıflarda haftada 2 saat olarak belirlenmiştir. Yurt bilgisi dersi de 4. sınıfta 2 saat 5. sınıfta 1 saat olarak belirlenmiştir (Çelenk, Tertemiz ve Kalaycı, 2000). 1952 yılında toplanan Beşinci Milli Eğitim Şurasında İlköğretim ve Ortaöğretim kurumlarında Sosyal Bilgiler dersinin okutulması kararı alındı. Şurada alınan bu karara rağmen 1962 yılında kısmen olarak uygulamaya konulmuştur(Sözer,2008).

Ülkemizde disiplinler arası ve bütünleşmiş bir vatandaşlık eğitim programı geliştirme çalışmaları ABD'de ortaya çıkan “yeni Sosyal Bilgiler” hareketinin başladığı yılda yani 1960'larda başlamıştır (Öztürk, 2006: 46).

1962 yılında yayınlanan ilkokul programı taslağında tarih, coğrafya ve yurt bilgisi dersleri disiplinler arası bir yaklaşımla “toplum ve ülke incelemeleri” dersi adı altında birleştirilmiştir. Ders saatleri dördüncü sınıfta 6, besinci sınıfta 5 saat olarak saptanmıştır. 1968 programında yapılan bir değişiklikle dersin adı Sosyal Bilgiler olarak belirtilmiştir. Ders saatleri dördüncü ve besinci sınıflarda üç olarak

belirlenmiştir (Sönmez, 1996: 7). 1968 eğitim programında yer alan Sosyal Bilgiler öğretim programı hiç bir değişiklik yapılmadan 1990 yılına kadar uygulanmıştır. 1990 yılında yeniden geliştirilen Sosyal Bilgiler öğretim programı 7 yıl uygulanmış ve 1997 yılında programda değişikliğe gidilmiştir (Çelenk vd 2000: 139).

4-5-6-7-8 sınıfların Sosyal Bilgiler dersi ilk defa 1968 programında öğretim programında yer almaya başlamıştır. 1984 Programında bazı derslerin adı değişmiştir. Yurt bilgisi dersinin adı da yurttaşlık bilgisi olarak değiştirilmiştir. Ders saatlerinde herhangi bir değişiklik olmamıştır. Tarih ve coğrafya derslerinin saatleri 4. ve 5. sınıflarda haftada 2 saat olarak belirlenmiştir. Yurttaşlık bilgisi dersi de 4. sınıfta 2 saat 5. sınıfta 1 saat olarak belirlenmiştir. Köy ilkokullarında ise 4. ve 5. Sınıfların haftalık ders programlarında tarih ve coğrafya derslerinin süreleri genel programla aynıdır. Yurttaşlık bilgisi 4 ve 5 sınıflarda bir saat olarak belirlenmiştir (Çelenk, Tertemiz ve Kalaycı, 2000).

1985 yılında programlarda yeni bir düzenlemeye gidilerek ortaokullarda Sosyal Bilgiler dersi kaldırılarak yerine milli coğrafya ve milli tarih dersleri getirilmiştir. 1992 yılında da vatandaşlık bilgisi dersi uygulamaya konulmuştur. (Bilgili, 2006: 30; Güngördü,2001).

1997 yılında sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim uygulaması yasının çıkması sonucunda Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 10.09.1997 tarih ve 143 sayılı kararı ile ilköğretim II kademe okullarında okutulan Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri programdan kaldırılarak yerine Sosyal Bilgiler dersi getirilmiştir. Böylece Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı 4-5-6-7 sınıflara yönelik olarak hazırlanmıştır. 1998 Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının amacı "öğretimin kalitesini yükseltmek, ezberci bir eğitim yerine, günün ihtiyaçlarına cevap vermek" olarak belirtilmiştir (Sözer, 1998).

1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu'nun ikinci maddesinde belirtilen "Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları" hükümlerine dayalı olarak 1998 tarihinde "İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları" yayınlanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretiminin genel amaçları dört temel başlık altında sıralanmıştır. Öğrenciler bu derste

- Vatandaşlık görevleri ve sorumlulukları yönünden
- Toplumda insanların birbiriyle olan ilişkileri yönünden
- Çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yetenekleri yönünden

- Ekonomik yaşama fikrini ve yeteneklerini geliştirme yönünden bir ilerleme kaydetmeleri amaçlanmıştır (Bilgili, 2006: 8).

2004 yılına kadar bu program bazı küçük değişikliklerle devam etmiştir. 2004 yılında ülkemizde ilköğretim programları yeniden yapılandırılmıştır. Bu yapılandırma ile 1998 programı kaldırılarak yeni program uygulanmaya başlanmıştır. Öğrencilerin bilgi üretmeleri ve kullanmaları için gerekli beceri, kavram ve değerlerle donatılarak etkin bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirme yeniden yapılandırılan 2005 Sosyal Bilgiler programının temel yaklaşımı olarak benimsenmiştir. Cumhuriyetten günümüze kadar program geliştirme çalışmaları süre gelmiştir. Son olarak 6.,7. ve 8. sosyal bilgiler programının pilot uygulaması 2005-2006 öğretim yılında 9 il ve 120 ilköğretim okulunda yapılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 07.08.2006 tarih ve 333 sayılı "İlköğretim Sosyal Bilgiler (6 ve 7. Sınıflar) Dersi Öğretim Programında Değişiklik Yapılması" kararı ile 2006-2007 öğretim yılında önce 6. sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır. Daha sonraki yıllarda kademeli olarak uygulamaya geçilmiştir. Bu programda altıncı sınıfta 3, yedinci sınıfta 3 ders saati uygulanmıştır (Erköse,2007).

2.3 SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN AMACI

Sosyal Bilgiler dersinin amaçları demek demokratik bir toplumun etkili vatandaşlarında bulunması gereken özelliklerin ifadesi demektir. Çünkü Sosyal Bilgiler ülke ve dünya sorunlarını anlayan, tanımlayan ve çözmek için üzerinde çalışan insanları yetiştirmeyi amaçlar (Öztürk ve Dilek, 2004: 54) .

Sözer(1998: 19), Sosyal Bilgiler öğretim programı ile kazandırılacak amaçları dört gruba ayırmıştır;

1. Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerde; eleştirci, yapıcı ve yaratıcı düşünme becerileri ile sorun çözme becerileri gelişir.
2. Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerde işbirliği yapmasını, sorumluluk bilincinin gelişmesini ve bireylerarası ilişkilerinin gelişmesini sağlar.
3. Sosyal Bilgiler dersinde öğrenciler anayasa ve yasalar karşısında görev ve sorumlulukları ile temel yurttaşlık hak ve sorumluluklarını öğrenirler.
4. Sosyal Bilgiler dersinde öğrenciler gereksinimlerini iyi belirleme ve doğru tercihler yapma alışkanlığını kazanmaları sağlanarak ekonomik olma konusunda görüş geliştirmelerini sağlar.

Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) Sosyal Bilgilerin amaçlarını söyle belirtmiştir (NCSS, 1992. Akt: Kan, 2006) :

- Toplumsal yaşam kavramı bağlamında bireysel ve kültürel kimlik anlayışını kazanma,
- Okul içinde ve toplumda katılım ve gözlem etkinliklerini gerçekleştirme,
- Dünyada yaşanan önemli olgu ve olaylara duyarlı olma bilinci geliştirme,
- Demokratik anlayışa uygun karar verme becerilerini kazandırma,
- Bir vatandaş olarak toplumsal olaylara katılma.

Sosyal Bilgiler öğretiminin ulusal amaçları, ülkelerin eğitim politikalarına göre belirlenmektedir. Ülkemizde 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu doğrultusunda tüm öğretim programlarının genel amaçları belirlenir. Türk Milli Eğitimin Genel Amaçları doğrultusunda 2005 Sosyal Bilgiler programı kendine özgü genel amaçları aşağıdaki şekilde belirlemiştir. 7 sınıfın sonunda öğrenci;

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3. Atatürk İlke ve İnkılaplarının, Türkiye Cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; lâik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlâkı gözetir.

13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, lâiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir. (MEB, 2013: 6)

2.4 SOSYAL BİLGİLER DERSİ PROGRAMI

2005 yılı ile ülkemizde eğitim öğretimde benimsenen yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda Sosyal Bilgiler dersi programında da dönüşüm yaşanmıştır.

MEB (2005)'e göre 2005 yılında gerçekleşen Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki bu dönüşümün temel gerekçeleri şunlardır:

1. Son yıllarda eğitim biliminde meydana gelen gelişmelerin programlara aktarılması,
2. Programların, bilgileri ezberlemeye teşvik etmek yerine, çocukların bazı becerilerini geliştirmeye yönelik, konuların öğrencilerin yaş ve gelişim düzeylerine uygun, merak ve ilgilerini giderecek, Sosyal Bilgileri sevdirecek hale getirilmek istenmesi,
3. Zorunlu eğitimin 5 yıldan 8 yıla çıkarılmasından sonra, konularda yapılan tekrarların ortadan kaldırılarak konu bütünlüğünün sağlanması,
4. Zorunlu eğitimin 5 yıldan 8 yıla çıkarılmasından sonra, konuların seyrekleştirilmesi gereği,
5. Kendini ifade edebilen, iletişim kurabilen, girişimcilik ruhuna sahip vatandaşlar yetiştirilme gerekliliğinin daha baskın duruma gelmesi,
6. Öğrencilerin, ülke çapında ya da uluslar arası değerlendirmede beklenen düzeyde başarı gösterememesi.

Türkiye'de Sosyal Bilgiler Öğretim Programının vizyonu Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından oluşturulmuştur. Yenilenen Sosyal Bilgiler programının vizyonu;

21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir (MEB, 2013: 25).

Milli Eğitim şurası ve benzeri platformlarda öğretim programlarının; derste öğrenciyi etkin kılma, problem çözme, sağlıklı karar verme, bilgiye ulaşma yollarını elde etme gibi gelişmelere olanak sağlayacak biçimde düzenlemesine ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda program davranışçı yaklaşımdan sıyrılarak, öğrencinin bilgisini kendisinin yapılandığı yani öğrenci merkezli, etkinlik tabanlı bir Sosyal Bilgiler oluşturulmaya çalışılmıştır (MEB, 2013:42).

Bu anlayış doğrultusunda Sosyal Bilgiler Programı,

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.
12. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar.

Sosyal Bilgiler ders programını dört temel öge oluşturmaktadır. Bunlar; beceriler, kavramlar, değerler ve öğrenme alanlarıdır.

2.4.1 Beceriler

Beceri öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir. Sosyal Bilgiler Programı, ilköğretim 4

-7. Sınıf düzeyinde diğer derslerle birlikte ilk 9 beceriyi kazandırmanın yanında, kendine özgü 5 beceriyi kazandırmayı da amaçlamaktadır.

Bu becerileri şöyle sıralayabiliriz:

1. Eleştirel Düşünme Becerisi
2. Yaratıcı Düşünme Becerisi
3. İletişim Becerisi
4. Araştırma Becerisi
5. Problem Çözme Becerisi
6. Karar Verme Becerisi
7. Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi
8. Girişimcilik Becerisi
9. Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi
10. Gözlem Becerisi
11. Mekânı Algılama Becerisi
12. Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi
13. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi
14. Sosyal Katılım Becerisi
15. Empati Becerisi

2.4.2 Kavramlar

Kavramlar, eşyaları, olayları, insanları ve düşünceleri benzerliklerine göre gruplandığımızda gruplara verdiğimiz adlardır. Kavramlar somut eşya, olaylar veya varlıklar değil, onları belirli gruplar altında topladığımızda ulaştığımız soyut düşünce birimleridir. Kavramlar gerçek dünyada değil, düşüncelerimizde vardır. Gerçek dünyada kavramların ancak örneklerini bulabiliriz (MEB, 2013).

Sosyal Bilgiler programı incelendiğinde kavramların sayısının sınıf düzeyiyle doğru orantılı olarak arttığı ve kavramların verilme düzeyinin farklılaştığı gözlemlenmektedir. Buna göre 6. sınıfta 125,7. sınıfta ise 131 kavram belirlenmiştir (MEB, 2013).

2.4.3 Değerler

Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâkî ilke ya da inançlardır (Özgüven,1999).

Değerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
2. Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
3. Sadece bilinç değil duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
4. Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.
5. Değerlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır. Değerler normları da içerir (MEB,2013).

Sosyal Bilgiler Programında verilen değerler aşağıdaki gibidir (MEB,2013);

- Aile birliğine önem verme
- Adil olma
- Bağımsızlık
- Barış
- Özgürlük
- Bilimsellik
- Çalışkanlık
- Dayanışma
- Duyarlılık
- Dürüstlük
- Estetik
- Hoşgörü
- Misafirperverlik
- Sağlıklı olmaya önem verme
- Saygı
- Sevgi
- Sorumluluk
- Temizlik
- Vatanseverlik
- Yardımseverlik

2.4.4 Öğrenme Alanı

Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapıdır.

Sosyal Bilgiler dersi dokuz öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır (MEB,2013).

1. Birey ve Toplum
2. Kültür ve Miras

3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler
4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim
5. Zaman, Süreklilik ve Değişim
6. Bilim, Teknoloji ve Toplum
7. Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler
8. Güç, Yönetim ve Toplum
9. Küresel Bağlantılar

2.5 SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN İÇERİĞİ VE DİĞER DERSLERLE İLİŞKİSİ

Sosyal bilimlerin bulgularından faydalanarak bir toplumda yaşayan temel ve ortak öğeleri bünyesinde barındıran Sosyal Bilgiler dersi; bir toplumu oluşturan bireylerin, o bireylerin yaşayışı, ilişkileri, kültürü, dünyadaki diğer toplumlar içindeki yeri, çeşitli uluslarla olan ilişkileri, ve bu konulardaki bilgilerin kapsamlı bölümlerini içermektedir. Bütün bunların yanı sıra demokraside vatandaşlığa hazırlık olarak algılanmakta bu nedenle bünyesinde ulusal miras, anayasa, haklar bildirgesi, politik süreçler ve yetişkin bir insanın bilmesi gereken temel bilgiler yer almaktadır (Deveci,2005; Sözer, 2008:43).

Öğrencileri bireysel ve toplumsal bağlamda sosyal yaşama hazırlamada en uygun ders olan Sosyal bilgiler dersi Psikoloji, Sosyoloji, Antropoloji, Sanat, Popüler Kültür, Tarih, Coğrafya, Beşeri Bilimler, Ekonomi, Güncel Olaylar, Siyaset Bilimi, Tüketici Konuları, Fen Bilimleri, Okul Yaşamı, Hukuk, Medya gibi bilim dalları ve dersle ilişkilidir.

ABD’de Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) 1994 yılında Sosyal Bilgiler programı için on tematik standart belirlemiştir. Bu standartlar Sosyal Bilgiler eğitim programının amaç, içerik, öğretme süreci, değerlendirme gibi tüm süreçlerinin geliştirilmesine kaynaklık etmektedir. Bu standartlar; kültür, zaman-süreklilik ve değişim, insanlar-yerler ve çevre, bireysel gelişim ve kimlik, bireyler- gruplar ve kurumlar, güç-otorite ve yönetim, üretim-tüketim ve dağıtım, bilim-teknoloji ve toplum, küresel bağlar ve vatandaşlık idealleri ve uygulamalarıdır (Doğanay ve Karakuş,2004:278).

2.6 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI

Tablo 1: Sosyal Bilgiler Dersi 7. Sınıf Programı

ÜNİTE ADI	ÖĞRENME ALANI	DOĞRUDAN VERİLECEK BECERİLER
İletişim Ve İnsan İlişkileri	Birey Ve Toplum	İletişim Farklılıklara Saygı
Ülkemizde Nüfus	İnsanlar, Yerler, Çevreler	Grafik Hazırlama Vatanseverlik
Türk Tarihinde Yolculuk	Kültür Ve Miras	Tarihsel Olguları Ve Yorumları Ayırt Etme Estetik
Zaman İçinde Bilim	Bilim, Teknoloji Ve Toplum	Zaman Ve Kronolojiyi Algılama Bilimsellik
Ekonomi ve Sosyal Hayat	Üretim, Dağıtım, Tüketim	Tarihsel Empati Dürüstlük
Yaşayan Demokrasi	Güç, Yönetim, Toplum	Karar Verme Adil Olma
Ülkeler Arası Köprüler	Küresel Bağlantılar	Kalıp Yargıları Fark Etme Barış

2.7 SOSYAL BİLGİLER DERS ANLATIMINDA KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER

Sosyal Bilgiler dersi bünyesinde pek çok disiplini barındırmaktadır. Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması öğretimi daha etkili kılacaktır.

Yöntem;

“bir amaca ulaşabilmek için izlenen, tutulan yol, prosedür, politika; bilimde belli bir sonuca erişmek için bir plana göre izlenen yol, metot”

olarak tanımlanmaktadır (tdk.gov.tr).

Bir işte başarılı olabilmek ve amaca ulaşmak için çalışmaların belirli yöntemlere uygun bir biçimde yürütülmesi gerekmektedir. Rastlantısal yapılmış bir çalışma yöntemsiz bir çalışma ile eşdeğerdir. Bu da bize yöntemsiz yapılan çalışmaların sonuca ulaştırmayacağını gösterir (Büyükkaragöz- Çivi,1999; 67).

Teknik;

“bir sanat, bir bilim, bir meslek dalında kullanılan yöntemlerin hepsi”

olarak tanımlanmaktadır (tdk.gov.tr).

Eğitimde teknik kavramı ise “öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi” veya “ yöntemi uygularken kullanılan yardımcı yol” olarak tanımlanır.

Eğitimciler öğretimi daha etkili ve verimli hale getirmek için bir çok öğretim yöntem ve tekniği geliştirmişlerdir. Yapılan çalışmalar bütün öğrenmeler üzerinde tek bir öğrenme yönteminin olmadığını göstermektedir (Erden, tarihsiz:98). Öğretmenlerin yöntem konusunda verimli olması onların çok farklı yöntemleri tanımları ve kullanabilmeleri ile doğru orantılıdır. Bu nedenle öğretim yöntem ve tekniklerinin çok iyi bilinmesi ve dersin konusuna en uygun yöntemin seçilmesi gerekmektedir (Demirel, 2006: 76).

Öğretimde mevcut olan yöntemlerin çoğu genellikle küçük kümelerde kullanılmaya daha elverişlidir. Kalabalık sınıflarda küme çalışması ya da işbirliğine dayalı öğretimi uygulamak güçtür. Bu nedenle sınıf potansiyeline uygun, doyurucu sonuçlar alınabilecek yöntem ve tekniklerin seçilmesi gereklidir (Sözer, 2003:85).

Dersin hedefleri o dersin hangi yöntem veya teknikle işlenmesi gerektiği konusunda ipuçları verebilir. Psikomotor becerilerin gelişmesi amaçlanan bir derste “yaparak- yaşayarak öğrenmeye” yönelik yöntemler ağır basar (Küçükahmet, 2005:53). Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin çeşitli kaynaklardan elde ettikleri bilgileri özümsemeleri ve bu bilgilerden sonuç çıkarmaları esastır. Sosyal bilgiler dersinde bu özelliklerinden dolayı beceriye yönelik yöntemlerden ziyade bilgi kazandırıcı ve benimsetici, analitik kritik düşünmeye yöneltici yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. Öğrenciler ezbere yönlendirilmemelidir (Ergün- Özdaş,1997)

2.7.1 Anlatım Yöntemi

Tarih, coğrafya, felsefe, sosyal bilgiler gibi derslerin öğretiminde yaygın biçimde kullanılan metotların başında anlatım (takrir) yöntemi gelir. Öğretmenin bir konuya ilişkin bilgileri dinleyici konumundaki öğrencilere iletmesi biçiminde uygulanan bir metottur. (Büyükkaragöz- Çivi, 1997:78) Sosyal Bilgiler dersinde verilecek sözel bilgiler, kavramlar ve ilkeler, anlatım yöntemi ile kazandırılabilir (Vural,2004:190).

Günümüzde öğrencilerin pasif olarak oturmalarına neden olduğu; soru sormalarına, düşüncelerini paylaşmalarına fırsat vermediği için etkisiz bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Ancak her ne kadar eleştirilse de öğrencileri konuya güdülemede, konuyla ilgili yapılacakların açıklanmasında, çalışmaların sonucunun özetlenmesinde, anlaşılması güç konularda bu yöntemin seçilmesi gerekmektedir. Anlatım metodu yeri ve süresi iyi seçilirse yararlı olabilir (Ertuğrul, 2000:99).

Anlatım yönteminin etkili olabilmesi için öğretmen; konuya hakim olmalı, konuya öğrencilerin ilgisini çekici mümkünse aktüel bir giriş yapmalı, konuyla ilgili kavramları açıklamalı, önemini vurgulamalı, konuyu monotonluktan çıkarmak için gayret göstermeli, sınıfın her yerinde varlığını hissettirmeli, jest ve mimikleri ile derse canlılık katmalı, öğretim araç gereçlerinden mümkün olduğunca istifade etmeli (resim, kavram haritası, grafik...) öğrencilerin dersi kendi ifadeleri ile not tutmalarına imkan verilmelidir (Köstüklü,1998:36).

Anlatım yöntemi; zaman ve emek bakımından ekonomiktir. Kalabalık gruplar için kullanışlıdır. Konunun belirli bir sırayla anlatılmasını sağlar. Gezi, gözlem, deney, tümevarım, tümdengelim gibi metotların uygulanışı esnasında ve sonrasında kullanılması gerekli ve yararlıdır. Öğrencilere not tutma becerisi kazandırır. Kaynak kişi kullanılması ile etkililiği artar, öğrencileri güdüler. Soyut kavramların kullanılmasında daha etkilidir (Büyükkaragöz- Çivi, 1994: 79-80; Bilen, 1999: 90-92).

Yapılandırmacı yaklaşımla bağdaşmayan anlatım yöntemi sürekli kullanıldığında öğrenciyi pasif yapar. Öğrenci etkinliğine dayanmadığından kazanılan bilgiler tam olarak özümsemez. Öğrenciler akıl yürütme ve problem çözme becerisi kazanamaz. Öğrenciyi ezberciliğe alıştıırır. Öğretmeni konuya bağımlı

hale getirdiği için öğretmenin de yaratıcılığını köreltir (Bilen, 1999: 90-92; Binbaşıoğlu, 1983: 107-108; Kemertaş, 1997: 52); Büyükkaragöz- Çivi, 1994: 79-80).

2.7.2 Tartışma Yöntemi

Tartışma yöntemi bir konu ya da sorun üzerinde birlikte konuşarak mümkün olan çözüm yollarını aramaya dayanan öğretim yöntemidir (Küçükahmet, 1989:58). Öğrencilerin bir konu üzerinde düşüncelerini sağlamak, iyi anlaşılmayan noktaları açıklamak, verilen bilgileri pekiştirmek amacıyla kullanılır (Demirel, 2002:34-35).

Konunun kavranması aşamasında, üniteye başlarken, ara değerlendirmeler yapılırken, karşılıklı olarak görüşler ortaya konulurken, bir problemin çözüm yollarını ararken ve değerlendirme çalışmaları yapılırken kullanılabilir (Kemertaş, 1997: 117-118; Demirel, 2002; 34-35).

Tartışma yönteminin çeşitli şekilleri vardır. Bunlardan aşağıda kısa kısa bahsedilecektir.

Büyük Grup Tartışması: Öğretmenin konuyu tüm sınıfın katıldığı bir tartışma ortamında işlemesi şeklinde gerçekleşir (Kemertaş, 1997: 117-118; Demirel, 2002; 34-35).

Münazara: İki grubun bir konuyu ele alarak dinleyiciler ve jüri önünde savunmasıdır. Gruplar birbiri ile karşıt düşünceleri savunur (Kemertaş, 1997: 117-118; Demirel, 2002; 34-35).

Panel: Oluşturulan bir grubun üyeleri belirlenen bir konuda araştırma yaparlar ve konuyu çeşitli yönleriyle açıklarlar. Paneli seçilmiş olan bir başkan yönetir (Kemertaş, 1997: 117-118; Demirel, 2002; 34-35).

Vızıltı Grupları: Belirli sayıda öğrencinin belirli bir süre bir konu üzerinde tartışması ve sonunda varılan kararların açıklanmasıdır (Kemertaş, 1997: 117-118; Demirel, 2002; 34-35).

Forum: Küçük bir grup öğrencinin diğer öğrencilere bilgi vermesi şeklindedir. Forumun sonunda dinleyici durumunda olan öğrenciler bilgi veren

öğrencilere konuyla ilgili soru sorarlar (Kemertaş, 1997: 117-118; Demirel, 2002; 34-35).

Fikir Taraması: Kısa süreli tartışma grubu türündedir. 4-9 kişiden oluşan gruplarda belirli bir konu üzerinde 5-10 dakika konuşurlar (Kemertaş, 1997: 117-118; Demirel, 2002; 34-35).

Seminer: Öğrenciler tek başına veya küçük gruplar halinde araştırma ve çalışmalara yöneltirler. Bu çalışmaların sonuçları sınıfça tartışılır (Kemertaş, 1997: 117-118; Demirel, 2002; 34-35).

Tartışma yapılırken tartışma konusunun ve amaçlarının önceden belirlenmesi gereklidir. Tartışma konusu ve amaçlarıyla uyumlu olacak uzunlukta bir süre belirlenmeli, öğrencilerin bu süreyi aşamalarına özen gösterilmeli, öğrencilerin konuyla ilgili hazır bulunuşluk düzeyleri bilinmelidir. Tartışma başlamadan önce gerekli araç- gereç temini yapılmalıdır. Uyulması gereken kurallar ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı hakkında öğrenciler bilgilendirilmelidir (Gömleksiz, 2006:10).

Tartışma yöntemi öğrencilerin fikirlerini çekinmeden açıkça ortaya koymalarına fırsat veren demokratik bir yöntemdir. Öğrencilerin birbirleri ile ilişkileri gelişir. Kendilerinden farklı düşünen insanlar olabileceğini ve bir sorunun çözümünde birden çok yöntemin olabileceğini görürler. Kavrama, çözümleme, yorumlama becerileri gelişir(Güngördü, 2002: 110).

Zaman olarak ekonomik olmayan tartışma yöntemini kalabalık sınıflarda uygulamak zordur. Tartışmayı yönetmek zor olabilir. Tartışmalar uzayıp kişisel münakaşalara dönüşebilir (Gömleksiz, 2006:102).

2.7.3 Örnek Olay İncelemesi Yöntemi

Örnek olay yöntemi sosyal ilişkilerle alakalı bir durum, bir problem, bir olay hakkında gerçek ve geçerli bilgileri öğrenerek, olayı kişiselleştirmeden genel bir hava içerisinde problem merkeze alınarak çözüm yolları önerilmesine dayanan bir öğretim yöntemidir (Bilen, 1999:176).

Örnek olay yöntemi uygulanırken seçilecek olan olay; hedef davranışı kazandırmaya yönelik olmalıdır. Seçilen olay öğrenci seviyesine uygun olmalı,

öğrenci için anlamlı olmalı, çalışma esnasında bu olayın analiz edilmesi istenmelidir. Yer, zaman ve failler belirli olmalıdır. Öğrencileri yönlendirici sorular hazır olmalıdır (Taşpınar, 2005: 78; Büyükkaragöz ve Çivi, 1997: 106).

Örnek olay yöntemi tüm öğrencilerin derse katılımını sağlar. Öğrencilerin zihin yeteneklerini geliştirir. Olaylar karşısında tutum geliştirmeyi öğrenirler. Ezberlenmiş bilgilerin tekrarı yerine açıklama ve yorum yapmayı gerektiren soruların yardımıyla öğrenci düşünmeye sevk edilir. Grup içinde çalışma alışkanlığı kazanırlar. Gerçek hayatta karşılaşılabilecek sorunlara karşı da çözüm önerileri geliştirebilirler. Öğrencilerde değerlendirme yeteneğini geliştirir (Aydın, 2003:105).

Örnek olay yöntemini uygulamak uzun zaman alır. Kalabalık sınıflarda uygulanması zordur. Öğretmenin önceden çok iyi hazırlanmasını gerektirir. Öğretmen tartışmaları yönetirken zorluk yaşayabilir. İncelenmesi düşünülen olaya birebir uyan örnek olay yazmak zor olabilir. Öğrenciler konuyla ilgili yeterli bilgi ve tecrübeye sahip değilse katılım az olabilir veya farklı fikirler ortaya çıkamaz (Vural, 2004: 99-100; Bilen, 1999:178; Demirel, 1995: 49; Kemertaş, 1997: 130).

2.7.4 Problem Çözme Yöntemi

Bu yöntem birçok yazar tarafından 21. yüzyılın öğretim yöntemi olarak görülmektedir. Bir konu üzerinde akıl yürütme, sorun çözme olarak tanımlanır. Bu yöntemin temelinde bilgiyi aktarma yerine, yaratıcı bilgiyi üretmek için öğrencilere düşünceyi uygulamayı öğretmektir. Üretici olmayı öneren bir yaklaşımdır (Sözer,2003:98).

Problem çözme aşamaları şunlardır(Büyükkaragöz ve Çivi, 1997:86-87);

- Problemin farkına varma
- Problemi tanımlama
- Problemin çözüm seçeneklerini belirleme, hipotez oluşturma
- Verileri toplama
- Verileri değerlendirme
- Genellemelere ve çözümlere ulaşma

Eğitim sistemimizde hakim olan yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda öğrencilerin bilgiyi yapılandırmaları, bilgiye ulaşma yollarını belirleme, sorunlara etkili çözümler üretme, eleştirel düşünme gibi çok boyutlu öğretim etkinliklerini uygulamaları istenmektedir. Bu etkinliklerin geliştirilmesinde problem çözme yöntemini kullanmak anlamlı olacaktır (Yavuz, 2005:335).

Problem çözme yöntemi; öğrenciye bilimsel bir yaklaşım içinde planlı çalışma alışkanlığı kazandırır. Öğrencilerin sorumluluk duygusunu geliştirmeye yardımcı olur. Öğrenciler öğretme ve öğrenme etkinliklerine aktif olarak katılırlar. Öğrencilerde önerilerde bulunma, hipotezler ileri sürme yeteneği gelişir. Bağımsız düşünebilme, objektif karar verebilme yeteneğini geliştirir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1997:86-87).

Tüm bu faydalarının yanı sıra problem çözme yöntemi çok vakit alan bir uygulamadır. Her konuya uyarlamak biraz zordur. Mali açıdan ekonomik değildir. Önemli toplumsal olayları algılayabilecek olgunluğa erişmemiş öğrencilerle bu yöntemin uygulanması zordur. Öğrenmenin değerlendirilmesi zordur (Sözer, 1998:98; Demirel, 1995: 51; Kemertaş, 1997: 70-71).

2.7.5 Proje Tabanlı Öğrenme

Proje tabanlı öğrenme; öğretme- öğrenme sürecinde yenilikçi bir modeldir. Öğrencilerin problem çözümü için araştırmaları, bilgi elde etmeleri ve bu bilgileri anlamlı bütünler haline getirerek bir ürün ortaya koyma sorumluluğunu içerir. Öğrencilerin kendilerine özgü bir biçimde çalışmalarına izin verir. Bu yaklaşımda öğrenciler kendi öğrenmeleri ile meşgul iken; öğretmenler ortamı düzenler ve öğrencilere rehber olur (Demirel, Başbayar, Uyangör ve Bıyıklı, 2001).

Proje yönetiminde izlenecek adımlar şu şekilde belirlenmiştir (Akt. Erdem ve Akkoyunlu, 2002: 4):

- Hedeflerin belirlenmesi
- Sorunun belirlenmesi ve tanımlanması
- Raporun özelliğinin ve nasıl sunulacağını belirlenmesi
- Değerlendirmede ölçütlerin belirlenmesi
- Grupların belirlenmesi
- Bilginin nasıl toplanacağını belirlenmesi
- Çalışma takviminin oluşturulması
- Kontrol noktalarının belirlenmesi
- Bilgilerin örgütlenip raporlaştırılması
- Projenin sunulması

Bu yöntemin uygulanması öğrencilerin kendi öğrenmelerini düzenlemelerini sağlar. Bu sayede de öğrencilerin iç motivasyonu sağlanmış olur. Karar verme becerisi oluşur. Farklı zekâ alanları gelişir. Öğrenciler gerçek ortamda çalıştıkları

için yaşam becerileri gelişir. Öğrenilenler gerçek yaşama aktarılır. İş birliğini ve liderliği geliştirir. Öğrencilerin kendi çalışmalarını ve farklı çalışmalarını değerlendirme becerileri gelişir (Demirel,2006:238).

2.7.6 Hikâye Anlatım Tekniği

Hikaye anlatım tekniği pek çok alanda kullanılabilen öğretim stratejilerinden birisidir. Hikâye; “gerçek veya gerçeğe yakın olayları anlatan düz yazı” olarak tanımlanır (tdk.gov.tr).

Yavuzer’e (1998) göre hikâye , “insanlık tarihinde binlerce yıldır kullanılan bir metin türüdür. Zamana ve kültürlere göre birtakım değişiklikler gösterse de hikaye, metin elementleri en somut biçimde tespit edilebilen ve metin yapısı bakımından insanlarda ortak beklentiler oluşturan bir türdür”.

Yapılan araştırmalar sonucu herhangi bir hikâye sınıflamasına rastlanılmamıştır. Edebiyatçılar hikâyenin sınıflandırılmasının oldukça güç olduğu görüşündedirler. Ancak Şimşek (2000) yaptığı bir çalışmada, Çehov ve Maupassant tarzı olarak bilinen olay ve durum hikâye sınıflamasını araştırmanın dışında tutarak hikâyeler için farklı bir sınıflandırma yapmıştır.

Şimşek (2000) hikaye gruplamasını araştırmasına uygun olarak iki gruba ayırmıştır:

- 1- Konusunu tamamen kurgunun oluşturduğu hikâyeler (Magazin, doğa, hayvan, macera, tatil, aşk, mizahi vs)
- 2- Konusunu bir söylenceden almış hikâyeler (Mitoloji-efsane, destan, menkıbe ,kıssa, latife, gazavatname-cenkname, mesnevi, halk hikâyeleri).

Tarihsel hikâyeler Aşıkpaşazade, Solakzade, Naima gibi vakanüvistlerin tarihi olayları ele alışından ortaya çıkmıştır. Tevarih-i Ali Osmaniler de verilen bilgilerin hikaye tarzında belirli pedagojik kıstaslar oluşturulmuş planlardır.

Tarih eğitimcisi tarihin aktörü olan insanı iyi tanıtmak, geçmişi ayrıntılarıyla canlandırmak ve öğrencileri geçmişe götürebilmek için tarihsel hikâyeden yararlanır (Ata, 2000: 158).

Çocuğa anlatılacak bilgi edebi nitelikli değil de tarihi gerçeklerden oluşmalıdır. Kurgusal bir eseri çocuğa anlatmaktansa gerçeklerle dolu, çocuğun düzeyine uygun yazılmış gerçek hayat hikâyelerinin anlatılması daha faydalı olacaktır (Ata,2000: 160).

Çocukların hikâyelere ilgi göstermeleri yaş dönemlerine göre aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

- 8 yaşında seyahat, coğrafya, ilk çağa ait öyküler
- 9-10 yaşında izcilik, serüven, ünlü kişilerin yaşamı
- 11 yaşında serüven hikâyeleri
- 12 yaşında tarihi hikâyeler ve efsane kahramanları (Yavuz er,1991:206).

Hikâye anlatım tekniğinde öğrencilere dersi hikâyelerle destekleyerek anlatmak temel alınır.

Hikâye anlatım tekniği uygulanırken;

- İlgi çekici bir giriş yapılmalı,
- Gereksiz ayrıntılara yer verilmemeli,
- Hikâyenin uzunluğu ve anlatımın soyutluğu dinleyicinin yaş seviyesine uygun olmalı,
- Yeni kelime ve kavramlar hikâyede öğretilebilir nitelikte ve yoğunlukta olmalı,
- Şişirme üsluptan kaçınılmalı,
- Hikâye anlatımı ile ilgili zamanlama iyi yapılmalıdır (Şimşek. 2000).

Hikâye anlatılırken dikkat çekme çok önemlidir. Hikâye anlatımı dersin başlangıcında değil öğrencilerin dikkatlerinin dağılmaya başladığı anda yapılmalıdır. Hikâyeler doğası gereği soyuttur. Onları somutlaştırmak ise öğretmenin elindedir. Öğretmen hikâyeleri ses tonu, mimikleri, anlatımda ki vurgu ve tonlaması ile ilgi çekici kılmalıdır. Anlatım esnasında dikkatleri toplamak, kritik analitik düşünceye sevk etmek için sorular sorulmalıdır (Safran, 1993: 220; Kantarcıoğlu,1988: 44).

Hikâyelerde konuyla ilgili marş, şarkı, ilahi... gibi müzik parçalarından faydalanılabilir. Aynı şekilde olayın geçtiği yerler haritada, yaşanan zaman dilimi tarih şeridinden gösterilerek kalıcılığı arttırılabilir (Rıza, 1999:203).

Hikâye anlatımının sonunda öğrencilerden bu hikâyeyi yazıyla veya sözlü olarak özetlemesi, anlatılanların resmedilmesi, yaratıcı dram tekniği ile olayın canlandırılması istenilebilir. Öğrencilere hikâye ile ilgili sorular sorulabilir (Ata, 2000:168 ; Baymur,1946:8).

Hikâye anlatımı; çocuğun anlatılan hikâyedeki kişileri kafasında somutlaştırabilmesini sağlar. Hikâyelerle idealleştirilmiş bir dünyanın algı kalıpları

yeni nesillere aktarılabilir. Uygun örnekler çocuğun kişiliğinin ve kimliğinin oluşmasında olumlu etki bırakır. Doğruluk, dürüstlük, vatanseverlik, insan sevgisi, cesaret... gibi değerlerin yerleşmesinde katkıda bulunur. Okuma, yazma, dinleme, not alma, neden sonuç ilişkisi kurma, bir parçadan sonuç çıkarma ve tarihsel empati kurma becerilerinin kazanılmasında olumlu etkiye sahiptir (Ata, 2000:168; Baymur,1946:8; Rıza, 1999:203).

Hikâye anlatımında öğretmenin görevi çok büyüktür. Öğretmenin konuyla ilgili yetkinliğinin olmaması tekniğin başarısızlıkla sonuçlanmasına sebep olur.

2.8 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Şimşek (2000) Hikâye anlatım yönteminin düz anlatım yöntemine kıyasla öğrenci erişimine etkisini araştırmıştır. 6. Ve 7. Sınıflar üzerinde yapılan çalışmada toplam 120 öğrenci kullanılmıştır. Araştırma 6. Sınıflarda 5 hafta toplamda 15 ders saati sürmüştür. 7. Sınıflarda ise 4 hafta toplam 10 ders saati sürmüştür. Araştırma neticesinde deney grubunun kontrol grubuna kıyasla daha yüksek başarı elde ettiğini bu da hikaye anlatım yönteminin öğrenci başarısına olumlu etki yaptığını ortaya koymaktadır.

Yapıcı ve Dilek (2005) “Öykülerle Tarih Öğretimi” çalışmasında ilgili konu ile ilgili bir öykü yazmış, ikinci aşamada ise bu öykü öğretmenlik uygulaması kapsamında Sosyal Bilgiler öğretmeni adayları tarafından 6. Sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırma 29 öğrenci üzerinde 12 ders saati süresinde yapılmıştır. Veriler soru cevap yoluyla değerlendirilmiştir. Öykülerin öğrencilerin tarihsel anlamalarını geliştirmede önemli olduğu, ilköğretim öğrencilerinin somuttan soyutana tersine soyuttan somuta da öğrenebileceği ve çocukluğun kendine özgü bir soyut düşünme tarzı olduğu kanısına varılmıştır.

Kan (2006) literatür taraması ile öğrenci ve öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersine olan olumsuz tutumlarını bertaraf etmek için neler yapılabileceği konusunda bir araştırma yapmıştır. Daha etkili sosyal bilgiler öğretimi için kavramlardan görsel materyallerden ve edebiyattan nasıl yararlanabileceği üzerinde durulmaktadır.

Şimşek (2006) İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin tarihsel hikâyeye yönelik düşüncelerini öğrencilerin cinsiyet, sınıf, ailenin ekonomik durumu, kitap okuma, tarihsel film izleme ve tarihsel hikâyeye okuma değişkenlerine göre incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırma anketi 6, 7, 8. Sınıf öğrencilerinden

100 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma sonunda tarihsel hikâyeye yönelik öğrenci tutumlarının yüksek derecede olumlu olduğu görülmüştür.

Bacak (2008) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öykü tabanlı yaklaşımın öğrenenlerin akademik başarı ve yaratıcılıklarına etkisini inceleyen bir araştırma yapmıştır. 18 deney 18 kontrol grubu olmak üzere toplam 36 öğrenci kullanılmıştır. Öğrencilerin bilgiyi farklı kaynaklardan araştırarak yapılandırdıkları, öğrenme sürecine etkin olarak katıldıkları ve sonunda ürünlerinin sergilendiği bir araştırmadır. Araştırma neticesinde öğrencilerin akademik başarı ve yaratıcılıklarında deney grubuna kıyasla artış görüldüğü bilgisi elde edilmiştir.

Sarıköse (2011) Tarih öğretiminde menkıbe ve olağan üstü olayların yeri ve kullanımı ile alakalı bir literatür çalışması yapmıştır. Tarihi monoton yapısından kurtararak öğrencinin de aktif olduğu bir ders haline getirmeyi amaçlayan bu çalışma örnek olay kapsamında bir öğretim materyali olarak menkıbelerin kullanılmasını değerlendirmiştir.

Kayahan(2010) Görsel Sanatlar dersinde hikâye anlatım yönteminin yaratıcılığa etkisini araştırmıştır. Araştırma için 5. Sınıflardan 30 adet öğrenci random tekniği ile seçilmiştir. Öğrencilere önce hikâyeler anlatılmış daha sonra ise öğrencilerin anlatılan hikâyenin resmini çizmesi istenmiştir. Araştırma neticesinde hikâyelerin öğrencilerin yaratıcılıkları üzerinde olumlu etki yaptığı görülmüştür.

Yalnız (2012) Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi 12. Sınıf Müfredatının Hikâye Anlatım Yöntemi ile Anlatımı adlı çalışmayı yapmıştır. Literatür çalışması olarak yapılan bu araştırma neticesinde hikâyelerin dersi zenginleştireceği ve hikaye anlatımı ile öğrencilerin derse karşı olan ilgilerinin artacağı ifade edilmiştir.

Kır (2011) Hikâyelerle Matematik Öğretiminin İlköğretim 2. Sınıf Öğrencilerinin Toplama Ve Çıkarmaya İlişkin Sözel Problem Çözme Becerileri Üzerindeki Etkileri adlı çalışmasında 50 öğrenci üzerinde 6 hafta süren bir araştırma yapmıştır. Çalışma yarı deneysel bir çalışmadır. Öğrencilere hem ön test- son test uygulanmış hem de hikâyelerle matematik öğretimine ilişkin düşünceler formu uygulamıştır. Araştırmanın deneysel bölümünden elde edilen sonuçlar deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir. Ancak hikâyelerle matematik öğretimine ilişkin form sonuçlarında öğrencilerin bu şekilde ders anlatımından hoşnut oldukları elde edilmiştir.

Evans(2000) eğitim felsefesi ve tarih öğretimi arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yaptığı çalışmasında tarih öğretmeninin benimsediği eğitim felsefesi ve dünya görüşü ile tarihin anlamı ve tarih çalışmanın amaçlarına ilişkin görüşlerden yola çıkarak beş tip tarih öğretmeninden söz etmektedir. Araştırmasında 71 tarih öğretmeninden 8'i hikâye anlatan öğretmen tipidir. Bu öğretmenler tarihinin görevinin tüm olayları kendine özgü olarak anlamak ve açıklamaktır. Bu yöntemle yapılan dersin çocuklar tarafından daha çabuk hatırlandığını söylemektedirler.

Morgan (2006), yaptığı çalışmada, ilköğretim 3.sınıf öğrencileriyle özel olarak hikaye anlatım stratejisini kullanmış ve çalışmayı deney ve kontrol gruplarında toplam 72 üzerinde gerçekleştirmiştir. Sonuçta deney grubunun % 84.3'ünün bu yöntemle yapılan çalışmalarda başarı gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Nelson ve Nelson (1999) Çocuk Edebiyatı ile Tarih Öğrenme adlı çalışmasında çocuk edebiyatına dair hikayelerin anlatımıyla öğrencileri derse dahil edilmesinde, derse karşı ilgilerinin artırılmasında, dersin daha ilginç hale gelmesinde ve edebiyatın tarih dersini anlamlı kılmak için derse renk ve bakış açısı sağlamada önemli katkılar sağladığını açıklamışlardır.

Savage ve Savage (1993) “Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersinde Çocuk Edebiyatı” adlı çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretiminden istenen amaçlarının gerçekleştirilmesinde, Çocuk Edebiyatı ürünlerinin bu derste kullanılacak materyale ilişkin zenginlik kaynağı oluşturduğunu belirtir. Araştırmacılar, çocuk edebiyatı ürünlerinin; kültürel çalışmalar, coğrafi çalışmalar, tarih çalışmaları ve ekonomik kavramlar olmak üzere başlıca dört açıdan sosyal bilgileri tamamladığına dikkat çekmişlerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı çerçevesinde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırma çalışma grubunda hikaye anlatım tekniğinin ortaokul 7. Sınıf öğrencilerinin akademik başarıya etkisinin belirlenmesine yönelik deneysel bir çalışmadır. Bunu belirlemek için ön test – son test kontrol gruplu deneme kullanılmıştır.

Deneme modelleri, değişkenler arasında neden-sonuç ilişkilerini keşfetmeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Araştırmacı, hedefini gerçekleştirmek için deneysel değişkenleri (bağımsız değişkenleri) manipüle etmek (değişimleme), iç geçerliliği korumak için dışsal (istenmedik) değişkenleri kontrol altına almak ve bağımlı değişkenler üzerinde ölçme yapmak durumundadır (Karasar, 2004).

Bir deneysel desende bağımlı değişkendeki değişkenliğin (varyansın) nedeninin uygulanan deneysel işleme (bağımsız değişkene) bağlanabilmesi için iki koşulun sağlanması gerekir. Bunlar; gruplara yansız atamanın yapılmış olması ve bağımlı değişkeni etkileyen fakat bu çalışmada etkisi araştırılmayan diğer bağımsız değişkenlerin (dışsal değişkenler, kontrol-bozucu değişkenler) bağımlı değişken üzerindeki etkilerinin kontrol altına alınmış olmasıdır. Araştırma sonuçları bu iki koşul sağlanabildiğinde nedensellik bağlamında değerlendirilebilir. Deneme modeliyle gerçekleştirilen her çalışmada, mutlaka bir karşılaştırma yapılır. Deneme ortamı, yapay veya doğal koşullarda ancak araştırmacının kontrolü altında

gerçekleştirilir. Deneme, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni etkilemesi, kontrollü koşullarda sistemli değişiklikler yapılması ve sonuçlarının izlenmesi ile olur. Denenmek istenen bağımsız değişken sayısına göre modeller, tek ya da çok değişkenli olabilir (Büyüköztürk, 2007).

Araştırmada kullanılan, "Ön Test-Son Test Kontrol Gruplu Deneme Modeli"nde yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunmakta, bunlardan biri deney, diğeri kontrol grubu olarak belirlenmekte ve hem deneme öncesinde hem de deneme sonrasında ölçümler yapılmaktadır.

3.2 ÇALIŞMA GRUBU

Çalışma grubuna 2013- 2014 eğitim öğretim yılı Ortaokul 7. Sınıflarında öğrenim gören deney ve kontrol grubu olmak üzere toplam 164 öğrenci seçilmiştir. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı incelendiğinde tarih konularının en yoğun bulunduğu sınıf seviyesi 7. Sınıf olduğu için bu seviyedeki öğrenciler çalışma grubuna seçilmiştir. Deney ve kontrol grupları rastgele belirlenmiştir.

Tablo 2: Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin sınıflara göre dağılımı

Cinsiyet	Deney (7/A)	Deney (7/B)	Kontrol (7/C)	Kontrol(7/D)
Kız	20	22	18	21
Erkek	21	19	23	20

Deney grubunu oluşturan çalışma grubunda 7/ A şubesinde 20 kız, 21 erkek öğrenci olmak üzere toplamda 41 öğrenci; 7/B şubesinde 22 kız, 19 erkek öğrenci olmak üzere toplamda 41 öğrenci bulunmaktadır. Kontrol grubunu oluşturan 7/C şubesinde 18 kız 23 erkek olmak üzere toplam 41; 7/D şubesinde 21 kız 20 erkek olmak üzere toplam 41 öğrenci bulunmaktadır.

Çalışma grubunda bulunan öğrencilerin doğum yeri, kardeş sayısı, maddi durumu, anne baba öğrenim durumu ile ilgili değişkenler hakkında aşağıdaki tablolarda bilgiler verilmektedir.

Tablo 3: Deney Ve Kontrol Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Doğum Yeri Değişkenine Göre Dağılımı

Doğum Yeri	Deney		Kontrol	
	F	%	F	%
Gaziantep	61	74,3	66	80,4
Şanlıurfa	7	8,5	4	4,8
Kilis	5	6,09	8	9,7
Adıyaman	3	3,6	-	-
Hatay	6	7,3	3	3,6
Ankara	-	-	1	1,2

Öğrencilerin sistemdeki bilgilerinden elde edilen verilere göre deney grubunda bulunan 82 öğrencinin 61 tanesi yani % 74,3'ü Gaziantep; 7 tanesi yani % 8,5 'i Şanlıurfa; 5 tanesi yani % 6,09'u Kilis; 3 tanesi yani % 3,6'sı Adıyaman ve 6 tanesi yani % 7,3'ü Hatay doğumludur. Kontrol grubundaki 82 öğrencinin 66 tanesi yani % 80,4'ü Gaziantep; 4 tanesi yani % 4,8'i Şanlıurfa; 8 tanesi yani % 9,7'si Kilis; 3 tanesi yani % 3,6'sı Hatay ve 1 tanesi yani %1,2'si Ankara doğumludur.

Tablo 4: Deney Ve Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	Deney		Kontrol	
	F	%	F	%
Kardeş yok				
1-2 kardeş	18	21,9	13	15,8
3-4 kardeş	61	74,3	68	82,9
5-6 kardeş	3	3,65		
6 ve fazlası			1	1,2

Deney grubunda bulunan öğrencilerin 18 tanesi % 21,9'u 1 ya da 2 kardeşe; 61 tanesi % 74,3'ü 3 ya da 4 kardeşe; 3 tanesi % 3,65'i 5 ya da 6 kardeşe sahiptir. Kontrol grubunda bulunan öğrencilerin 13 tanesi % 15,8'i 1 ya da 2 kardeşe; 68

tanesi % 82,9'u 2 ya da 3 kardeşe; 1 tanesi % 1,2'si 6 veya daha fazla kardeşe sahiptir.

Tablo 5: Deney Ve Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin Maddi Durumuna Göre Dağılımı

Maddi Durum	Deney		Kontrol	
	F	%	F	%
İyi (1.500 TL üstü)	68	82,9	59	71,9
Orta (1.000- 1.500)	14	17,07	23	28,04
Kötü	-		-	
Çok kötü	-		-	

Deney grubunda bulunan öğrencilerin maddi durumlarında göre dağılımlarına baktığımızda deney grubu öğrencilerinin 14 tanesinin yani %17,07'sinin gelirinin 1.000 – 1.500 TL aralığında olduğu, 68 tanesinin yani % 82,9'unun 1.500 TL üstü gelire sahip olduğu görülmektedir. Kontrol grubu öğrencilerinin 59 tanesinin yani % 71,9'unun 1.500 TL üstü gelire sahip olduğu, 23 tanesinin yani % 28,04'ünün 1.000 – 1.500 TL gelire sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 6: Deney Ve Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin Anne Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Deney		Kontrol	
	F	%	F	%
Okuma- yazma bilmiyor	3	3,6	1	1,2
İlkokul	22	26,8	35	42,6
Ortaokul	36	43,9	29	35,3
Lise	9	10,9	11	13,4
Üniversite	13	15,8	6	7,3

Deney grubunda bulunan 82 öğrencinin anne eğitim durumları incelendiğinde 3 tanesinin yani %3,6'sının okuma yazma bilmediği, 22 tanesinin yani %26,8'nin ilkokul mezunu olduğu, 36 tanesinin yani %43,9'unun Ortaokul mezunu olduğu, 9 tanesinin yani % 10,9'unun lise mezunu olduğu ve 13 tanesinin yani % 15,8'inin üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Kontrol grubunda bulunan öğrencilerin ise 1 tanesinin yani %1,2'sinin okuma yazma bilmediği, 35 tanesinin yani %42,6'sının ilkokul mezunu olduğu, 29 tanesinin yani %35,3'ünün Ortaokul mezunu olduğu, 11 tanesinin yani % 13,4'ünün lise mezunu olduğu ve 6 tanesinin yani %7,3'ünün üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7: Deney Ve Kontrol Grubunda Bulunan Öğrencilerin Baba Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Deney		Kontrol	
	F	%	F	%
Okuma- yazma bilmiyor	-		-	
İlkokul	12	14,6	23	28,04
Ortaokul	5	6,09	18	21,9
Lise	42	51,2	51	62,1
Üniversite	23	28,04	10	12,1

Deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilerin baba öğrenim durumlarına göre dağılımına bakıldığında deney grubu öğrencilerinin 12 tanesinin yani %14,6'sının ilkokul mezunu olduğu, 5 tanesinin yani %6,09'unun Ortaokul mezunu olduğu, 42 tanesinin yani % 51,2'sinin lise mezunu olduğu ve 23 tanesinin yani %28,04 'ünün üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Kontrol grubu öğrencilerinde ise 23 tanesinin yani %28,04'ünün ilkokul mezunu olduğu, 18 tanesinin yani %21,9'unun Ortaokul mezunu olduğu, 51 tanesinin yani % 62,1'inin lise mezunu olduğu ve 10 tanesinin yani %12,1'inin üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sosyo- demografik açıdan farklılaşmadığı söylenebilir.

3.3 VERİ TOPLAMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ

Bu araştırmada yurt içinde yayınlanmış yazılı kaynaklar ve başarı testi olmak üzere iki tür veri kaynağından yararlanılmıştır. Ulaşılabilen yazılı kaynaklar çalışmanın teorik kısmını oluşturmaktadır.

Öğrencilerin başarı düzeylerini yükseltmek amacıyla başarı testleri kullanılmaktadır. ğrenme ve öğretimde "ğrenci başarı" ğrencinin edindiği bilgi düzeyi değil, çok boyutlu bir erişim düzeyidir. Öğrenci başarısını lme, beklenen amaçlara yönelik çok yönlü bir planlama, uygulama, lme ve değerlendirmeyi gerektirir. Buna göre, öğrencinin öğrenme ortamındaki kazanımlarıyla ilgili başarısını tespit etmek için; kazandığı bilgi düzeyi, bedensel olgunluk ve gelişimde eğitimin yeri, eğitim yoluyla kazandığı değerler, çevresini algılama şekli, zihinsel işlemlerdeki başarı durumu ve gelişimini belirlemek önemlidir. Öğretmen, elde ettiği bu sonuçlardan; öğrencileri daha etkin hale getirme, program, ders araçları, uyguladığı yöntemler ve kendini geliştirme noktalarında yarar sağlamaktadır. Elde edilen başarı düzeyine bakılarak uygulanan yöntemlerin, geçerlilik değerleri saptanır. Ele alınan konuların öğrencilerin özelliklerine, gelişim düzeylerine bireysel ayrılıklarına göre uygun olarak öğrenilebilirlik durumu üzerinde durulur. Bu genel değerlendirmelerden yola çıkılarak, gelecek çalışmalarda planlama ve uygulamalarda ne gibi değerlikler yapılacağı, ğrenci ve ğretmen hazırlıklarının neler olacağı ve sınırlandırılmasında nelerin göz önünde tutulacağı belirlenebilir (Ercan, 2002).

Araştırmanın somut sonuçlarının incelenmesi amacıyla belirlenen konulara ilişkin öğrencilerin bilgi düzeylerini, mekân algılarını, akademik başarılarını ve öğrenmenin kalıcılığını ölçmek amacıyla başarı testi geliştirilmiştir.

Başarı testi hazırlanmadan önce araştırmanın yapılacağı ünitede gerçekleştirilmesi istenen hedef ve davranışlar, milli eğitim programından yararlanılarak alınmıştır. Test maddeleri belirlenen ünite ile ilgili kitaplar, dergiler, test kitapları incelenerek hazırlanmış, Sosyal Bilgiler dersini veren öğretmenler ve uzman görüşlerine başvurularak maddeler hazırlanmıştır. Öğrencilere başarı testini cevaplamaları için 40 dakika verilmiştir.

Madde analizi, başarı testlerinde maddelerin ayırt edicilik ve zorluk derecesi özelliklerini tespit etmek için kullanılır. Genellikle ayırıcılığı 0.20 ile 0.30 arasında olan maddeler testte kullanılabilir niteliktedir. Ayırıcılığı 0.30 ile 0.40 arasında olan

maddeler "iyi", ayırcılığı 0.40'tan daha yüksek olan maddeler ise "çok iyi" sayılabilir. Ayırcılığı 0.20'den daha düşük maddelerin geliştirilerek kullanılması gerekir. Ayırcılığı eksi (-) olan maddeler ise testte hiç kullanılmamalıdır. Zorluk derecesi 0.90'ın üstünde olan maddeler "kolay", zorluk derecesi 0.20'nin altında olan maddeler "zor" olarak nitelendirilir. Başarı testini oluşturan maddelerin zorluk derecesinin ortalamasınının 0.50 civarında olması ve madde zorluklarının geniş bir ranjda yayılması istenilen bir özelliktir (Özçelik, 1989).

Tablo 3: Ön Testin Madde Güçlükleri ve Madde Ayırt Edicilik İndeksleri

Madde	Güçlük derecesi	Ayırt Edicilik İndeksi	Madde	Güçlük derecesi	Ayırt Edicilik İndeksi
1	0,4	0,34	16	0,85	0,29
2	0,22	0,566	17	0,34	0,363
3	0,53	0,118	18	0,84	0,19
4	0,53	0,344	19	0,73	0,398
5	0,5	0,414	20	0,65	0,74
6	0,68	0,16	21	0,35	0,41
7	0,55	0,338	22	0,52	0,39
8	0,7	0,398	23	0,25	0,601
9	0,3	0,189	24	0,59	0,422
10	0,88	0,208	25	0,26	0,4
11	0,42	0,438	26	0,31	0,5
12	0,44	0,456	27	0,23	0,44
13	0,48	0,31	28	0,32	0,411
14	0,85	0,371	29	0,85	0,523
15	0,45	0,253	30	0,76	0,51

Tablo 3'de ön testteki 30 maddeye dair her bir maddenin madde güçlüğü ve ayırt ediciliği verilmiştir. Tablo 3'deki verilerden yola çıkarak ön testin tamamına ilişkin ortalama güçlük derecesi 0.526 olarak bulunmuştur. Teste ait KR 20 test güçlüğü 0.78 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4: Son Testin Madde Güçlükleri ve Madde Ayırt Edicilik İndeksleri

Madde	Güçlük derecesi	Ayırt Edicilik İndeksi	Madde	Güçlük derecesi	Ayırt Edicilik İndeksi
1	0,76	0,371	16	0,35	0,298
2	0,84	0,421	17	0,52	0,36
3	0,68	0,45	18	0,5	0,56
4	0,78	0,54	19	0,48	0,44
5	0,75	0,77	20	0,65	0,31
6	0,38	0,398	21	0,7	0,45
7	0,76	0,32	22	0,29	0,402
8	0,65	0,48	23	0,31	0,64
9	0,34	0,56	24	0,54	0,41
10	0,56	0,71	25	0,67	0,4
11	0,69	0,39	26	0,78	0,33
12	0,54	0,45	27	0,66	0,21
13	0,44	0,55	28	0,4	0,65
14	0,31	0,41	29	0,42	0,47
15	0,43	0,29	30	0,65	0,43

Tablo 4’de ön testteki 30 maddeye dair her bir maddenin madde güçlüğü ve ayırt ediciliği verilmiştir. Tablo 4’deki verilerden yola çıkarak son testin tamamına ilişkin ortalama güçlük derecesi 0,561 olarak bulunmuştur. KR 20 test güçlüğü ise 0,69 olarak hesaplanmıştır.

Madde analizi neticesinde elde ettiğimiz sonuçlar bize testimizin ortalama güçlüğüne ve ayırt ediciliğinin istenen değerlerde olduğunu ve testin uygulanabilir olduğunu göstermektedir.

3.4 VERİLERİN TOPLANMASI VE ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırmaya başlamadan önce deney ve kontrol gruplarına Sosyal Bilgiler ders saati içerisinde ön testler uygulanmıştır. Ön testlerden sonra deney grubunda hikâye anlatım yöntemi ile dersler başlatılmıştır. Bu anlatım 5 hafta toplam 15 ders saati sürmüştür.

Deney grubunda Türklerin Yeni Yurdu: Anadolu konusunda Malazgirt Meydan Savaşı anlatılırken konu ile ilgili hikâye anlatılmıştır. Bu hikaye anlatıldıktan sonra öğrencilere “ Diojen’in yerinde olsaydınız siz Alparslan’a ne yapmak isterdiniz?” sorusu sorulmuş öğrenciler gelen yanıtlar çerçevesinde yorumlar yapılmıştır. Arkasından “ Alparslan’ın yerinde siz olsaydınız ne yapmak isterdiniz?” sorusu yöneltmiş alınan cevaplar doğrultusunda konu toparlanılmıştır.

Beylikten Devlete: Osmanlı’nın kuruluşu konusunda öğrencilere ilk olarak Osman Gazi’nin rüyası adlı hikaye anlatılmıştır. Öğrencilerin fazlasıyla dikkatini çeken bu hikayede rüyanın gerçek yorumu okunmadan önce öğrencilere “siz bu rüyayı nasıl yorumladınız” sorusu sorulmuş daha sonra hikaye tamamlanmış ve hikaye hakkında öğrencilerin yorumları alınmıştır. Devamında ilk Osmanlı kanununun ne olabileceği hakkında öğrencilerden cevaplar istenmiş daha sonra ise öğrencilere İlk Osmanlı Kanunu adlı hikaye okunmuştur. Ders sonunda Osman Bey’in oğluna nasihati ile ders sona erdirilmiştir. Konunun devam ettiği diğer derste Orhan Bey’in fetihleri anlatılırken öğrencilere hilal taktiğinin ne olduğunu bilip bilmedikleri sorulmuştur. Daha sonra ise Orhan Bey’in Aydos fethine dair hikaye anlatılmıştır. Yıldırım Bayezid dönemine ait Niğbolu Zaferi ile ilgili hikaye anlatılarak fetret dönemi hakkında bilgi verilirken de Çelebi Mehmet ile ilgili hikaye anlatılmıştır. Bu hikâyeler doğrultusunda öğrencilerden anlatılan padişahların karakterleri hakkında tahminler yürütmeleri istenmiştir.

Karaların ve Denizlerin Hâkimi: Osmanlı konusunda Fatih Sultan Mehmet, Hocaya Saygı ve Sakalı Dahi Bilseydi hikayeleri anlatılmıştır. Fatih’in başarılarında sahip olduğu ahlakın ne derecede önemli olduğu konuşulmuştur. Günümüzde ilim ve fikir ve siyaset adamlarının bu karakterde olup olmadığı tartışma konusu yapılmıştır.

Osmanlı’nın yükselme dönemi ile alakalı Yavuz’un Hediyesi adlı hikâyenin sonu okunmadan “sizce Yavuz ne göndermiştir?”, “Siz olsaydınız böyle bir durum karşısında ne yapardınız?”, gibi sorular sorularak cevaplar doğrultusunda konu genişletilmiştir. Sosyal konularla alakalı olarak, Biz Seni Uyanık Bilirdik, Kanuni ve Karınca, Neme Lazım hikâyeleri anlatılmıştır. Bu hikâyeler derste öğrencilerin dikkatlerinin dağılmaya başladığı anlarda dikkatleri toplamak maksatlı okunmuş ve üzerinde konuşulmuştur.

Kontrol grubuna ise ders öğretimdeki program dâhilinde işlenmiştir.

Ünite sonunda ön teste paralel bir son test hazırlanmış; deney ve kontrol grubuna uygulanmıştır.

Ön test ortalamalarındaki toplam erişkiye dair farklılıkları ortaya koymak için SPSS paket programı yardımıyla Bağımsız Gruplar T- Testi ve Son Test puanları arasındaki farkı ortaya koymak için “Kovaryans (ANCOVA) analizi” kullanılmıştır. Hata payı 0.05 olarak alınmıştır.

Bağımsız Gruplar T Testi iki ilişkisiz örneklem arasında farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için kullanılır. Bağımsız Gruplar T Testi'nin varsayımları;

1. Bağımlı değişkene ait olan ölçümler ya da puanlar, aralık ya da oran ölçeğindedir. Karşılaştırmaya esas iki grup ortalaması aynı değişkene aittir.
2. Bağımlı değişkene ait ölçümlerin dağılımı her iki grupta da normaldir.
3. Ortalama puanları karşılaştırılacak örneklem ilişkisizdir (Büyüköztürk, 2011)

Araştırmamızda Bağımsız Örneklem T Testi sonuçlarından elde ettiğimiz verilerde deney grubunun ön test sonuçları yüksek çıkmıştır. Bu nedenle son testlerin puanları arasındaki farklılığı ortaya koymak için Kovaryans (ANCOVA) kullanılmıştır. ANCOVA'nın amacı; bir araştırmada etkisi test edilen bir faktörün ya da faktörlerin dışında, bağımlı değişken ile ilişkisi bulunan bir değişkenin ya da değişkenlerin istatistiksel olarak kontrol edilmesini sağlamaktır. ANCOVA'nın varsayımları;

1. Gruplar içi regresyon eğimleri (regresyon katsayıları) eşittir.
2. Seçkisiz bir desende bağımlı değişken ve bağımsız değişken arasında doğrusal bir ilişki vardır.
3. Bir faktöre göre oluşan grupların her biri için bağımlı değişkene ait puanların;
 - a. Evrendeki dağılımı normaldir.
 - b. Varyansları eşittir.

Ortalama puanları karşılaştırılacak örneklem ilişkisizdir. (Büyüköztürk, 2011)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi Türk Tarihine Yolculuk ünitesi kapsamında kullanılan hikaye anlatım yönteminin etkililiğine dair yapılan ön test ve son test sonuçlarından elde edilen bulgular ve yorumlanması bulunmaktadır.

4.1 T TESTİ SONUÇLARI

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Bağımsız Örneklem T Testi ile ön test ve son test ortalamalarına bakılmıştır. Sonuçlar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 5: Bağımsız Örneklem T Testi Ön Test Sonuçları

	Grup	Kişi Sayısı	Ortalama	Anlamlılık
Ön test	Deney	81	21.86	.00
	Kontrol	81	17.20	.00

Bağımsız Örneklem T Testi sonuçlarına bakıldığında her iki grupta da ön test ve son test arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ancak deney grubunun ön test ortalamasının (N=21.86) kontrol grubu ön test ortalamasından (N=17.20) daha büyük sonuç verdiği görülmüştür. Bu nedenle öncelikle bu ortalamaların düzeltilmesi ve daha sonra aradaki ilişkinin bulunması gerekmektedir.

4.2 KOVARYANS (ANCOVA) SONUÇLARI

Deney grubunun ön test ortalamaları düzeltilmiştir. Deney grubunun düzeltilmiş ön test sonuçları ortalaması Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 6: Düzeltilmiş Ön Test Ortalamaları

	Kişi Sayısı	Ortalama	Düzenlenmiş Ortalama
Deney Grubu	81	21.86	17.84
Kontrol Grubu	81	17.20	20.93

Tablo 4'e göre deney grubunun düzeltilmiş ön test sonuçları ortalaması (N=17.84) kontrol grubunun düzeltilmiş ön test ortalaması (N=20.93) bulunmuştur.

Tablo 7: Düzeltilmiş Son Test Ortalamaları

	Kişi Sayısı	Ortalama	Düzenlenmiş Ortalama
Deney Grubu	81	67.30	63.286
Kontrol Grubu	81	49.56	53.291

Tablo 5'e göre deney grubunun son test sonuçları ortalaması (N=63.286), kontrol grubunun son test sonuçları ortalaması (N=53.291) bulunmuştur.

Grupların düzeltilmiş başarı ortalamaları arasında gözlenen farkın anlamlı olup olmadığı Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Düzeltilmiş Başarı testi puanlarına göre ANCOVA testi sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık
Ön Test	25442.501	1	25442.501	140.266	.00
Grup	3451.400	1	3451.400	19.028	.00
Hata	28840.659	159	181.388		
Toplam	620.265	162			

Ön testler kontrol edildikten sonra yapılan ANCOVA sonuçlarına göre Ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi Türk Tarihinde Yolculuk ünitesi kapsamındaki tarih konularında kullanılan hikaye anlatım yönteminin deney grubu lehine sonuçlandığı görülmektedir. F (19.028, 159), $p < .05$

5. TARTIŞMA VE YORUM

Ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde hikâye anlatım yönteminin akademik başarıya etkisinin incelendiği bu araştırmanın sonunda yapılan T Testi ve ANCOVA sonuçlarına göre hikaye anlatımının öğrencilerin akademik başarısına olumlu yönde katkı sağladığı görülmektedir. Öğrencilerin sosyo- ekonomik durumlarının birbirine benzer olması yapılan araştırmanın sağlıklı sonuçlar vermesini sağlamış olduğu düşünülmektedir. Şimşek(2000), Yapıcı ve Dilek (2005) de yaptığı çalışmalar neticesinde hikâye anlatımının akademik başarıyı olumlu etkilediğini ifade etmektedirler.

Öğrencilerin derse karşı ilgi ve motivasyonlarının artmasının, hikâyelerin akılda kalıcı olması dolayısıyla konuları hatırlamada yardımcı olmasının akademik başarıya olumlu katkı yaptığı söylenebilir. Yapıcı ve Dilek(2005)'in çalışmasında belirttiği üzere hikâyeler öğrencinin soyuttan somuta da öğrenebileceğini, bu şekilde soyut olan tarih konularının hikâyeler vasıtasıyla zihinde somutlaşabileceği kanıtlanmıştır. Görsel Sanatlar dersinde hikâye anlatımını kullanan Kayahan(2010) da hikâye okunduktan sonra yapılan soyut kavramların çiziminin daha net ve doğru olduğunu ifade etmiştir. Bu sonuçlar da bize hikâye anlatımının soyut kavramları somutlaştırmakta etkili olduğunu gösterir.

Ön test ve son testler incelendiğinde deney grubunun boşluk doldurma sorularının ön teste nazaran daha iyi cevapladıkları görülmüştür. Buna göre anlatılan hikâyelerin konuların kalıcılığını sağlama da önemli payı olduğu söylenebilir.

Deney grubu öğrencileri bundan sonraki derslerde de aynı şekilde hikâyelerle ders işlemek istediklerini bildirmişlerdir. Bu yöntemle öğrencilerin derse karşı ilgilerinin arttığı görülmüştür. Yalnız(2012) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde ve Kır (2011) Matematik dersinde yaptığı çalışmalarında hikaye anlatımı ile işlenen derse olan istek ve ilgi de artış olduğunu belirtmişlerdir. Nelson ve Nelson (1999), Savage ve Savage (1993) de Sosyal Bilgiler dersinde hikaye kullanımının derse renk kattığı, ilgi çekiciliğinin arttığı ve ve ders materyallerine zenginlik kattığını belirtmektedirler.

Sonuç olarak hikaye anlatım yönteminin hem öğrencilerin akademik başarısına hem de derse karşı olan tutumuna olumlu yönde katkı yaptığı düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Orta okul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde hikaye anlatım yönteminin etkililiğine dair 162 öğrenci üzerinde ön test - son test gruplu deneme modeliyle yürütülen bu çalışmadan elde edilen sonuç ve öneriler aşağıda verilmiştir:

6.1 Sonuç

Yapılan deneysel çalışma neticesinde hikâye anlatım yönteminin öğrencilerin akademik başarısına olumlu etki yaptığı gözlenmiştir. Şimşek (2000) de hikâye anlatım yönteminin düz anlatım yöntemine kıyasla öğrenci erişimine etkisini araştırmıştır. Yapılan araştırma neticesinde düz anlatım yöntemi ve hikâye anlatım yönteminin kullanıldığı sınıflarda bilgi ve kavrama düzeyi hedeflerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yapıcı ve Dilek(2005) de “Öykülerle Tarih Öğretimi” çalışmasında öykülerin öğrencilerin tarihsel anlamalarını geliştirmede önemli olduğu, ilköğretim öğrencilerinin somuttan soyutana tersine soyuttan somuta da öğrenebileceğini ve akademik başarıya olumlu katkı yaptığını söylemiştir.

Araştırmamızdan elde edilen sonuç da yapılan çalışmalar ile paralellik göstermiştir.

6.2 Öneriler

1. Uygulama esnasında ve sonucunda öğrencilerin tarihi hikâyelere ne kadar ilgili oldukları görülmüştür. Bu doğrultuda Sosyal Bilgiler derslerinde sadece Osmanlı Tarihi değil Orta Asya Tarihi, Selçuklu Tarihi, İslam Tarihi gibi öğrenme alanlarında da hikaye anlatımının kullanılmasının etkililiği yönünde bir çalışma yapılabilir.

2. Uygulama çerçevesinde sadece günümüze aktarılan hikâyeler anlatılmıştır. Ders esnasında hikâyelerin yanı sıra destan, tarihi roman, temsili resim, tarihi filmler gibi değişkenler kullanılmasının akademik başarı ve derse karşı tutuma etkisinin araştırıldığı yeni bir çalışma yapılabilir.

3. Sınıf ve okul kütüphanelerinde ve öğrencilerin bireysel kitaplıklarında tarihi hikaye ve romanların sayısı artırılarak öğrencinin mevcut ilgisi pekiştirilebilir.

4. Okulda öğrenciler arası, evde ebeveynlerin çocuklarına tarihi hikayeler anlatımı sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y. (2005). *Türk Eğitim Tarihi*. Kültür Koleji Yayınları, İstanbul.
- Ata, B., (2000). *İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve Tarih Öğretimi*. Türk Kültürü Dergisi-450, ss590-602
- Aydın, M. Z., (2003). *Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi*. Nobel Basımevi, Ankara.
- Bacak,S., (2008), İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öykü Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Öğrenenlerin Akademik Başarı ve Yaratıcılıklarına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı, Manisa.
- Başaran, Z., (2006). *Demokratik Yaşamın Gelişmesinde Sosyal Bilgiler Dersinin Rolü ve Önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Erzurum.
- Baymur, F., (1964). *Tarih Öğretimi*. Ankara.
- Bilen, M., (1999). *Plandan Uygulamaya*. Ankara.
- Bilgili, A.S., (2006). Geçmişten Günümüze Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler. *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Demircioğlu, İ. H. (ed). Hegem Yayınları, Ankara, ss.3-56
- Binbaşioğlu, C., (1983). *Genel Öğretim Bilgisi*. Binbaşı Yayınevi, Ankara.
- Büyükkaragöz, S., Çivi, C. (1997). *Genel Öğretim Metotları*. 7. Baskı, Öz Eğitim Yayınları, İstanbul.

- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneyisel Desenler*. Pegem A Yayıncılık. Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. 13. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, ss(39-47, 111-121)
- Çalışkan, F., (2006). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çözümlemeli Öykü Yönteminin Kullanılması .II. *Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*. Milli Eğitim Basım Evi, Van, ss. 225-259
- Çelenk, S.,Tertemiz, N., Kalaycı, N., (2000) *İlköğretim Programları ve Gelişmeler*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Demirel, Ö., (2002). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. 9. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Demirel, Ö., (2002). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. 9. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Demirel, Ö., (2005). *Genel Öğretim Yöntemleri*. Usem Yayınları, Ankara.
- Demirel, Ö., Başbay, A., Uyangör, N., Bıyıklı,C., (2001). Proje Tabanlı Öğrenme Modelinin Öğrenme Sürecine ve Öğrenci Tutumlarına Etkisi, *X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı*,
[http:// www. epo.hacettepe.edu.tr/eleman/Bolu.doc](http://www.epo.hacettepe.edu.tr/eleman/Bolu.doc) (15.03.2014)
- Demirel,Ö., (2006). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı*. 10. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Demirel. Ö.,(2006). *Eğitimde Program Geliştirme*. Pegem A Yayıncılık, Ankara, ss 240
- Deveci, H.,(2005) Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı. *TheTurkish Online Journal of EducationalTechnology*. 4(3) [http:// www. tojet.net/articles/4321.htm](http://www.tojet.net/articles/4321.htm) (09.11.2013)
- Doğanay, A., Karakuş, M. (2004) *Sosyal Bilgiler Dersinde Ne Okutulmalıdır? Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. I. Sosyal Bilimler Eğitim Kongresi. MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara, ss. 278-289

Dönmez, C. (2003). Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler Kavramı. *Konu Alan Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*. Şahin, C. (ed) Gündüz Eğitim Yayıncılık, Ankara, ss. 31-41

Edis, A.B.,(1946). *Notlu Tedrisatı İptidaiye Kanunu Muvakkati*. Vakıf Matbaası, Ankara

Ekinci, A., (2007). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Yapılandırıcı Yaklaşım Bağlamında Değerlendirilmesi(Eskişehir İli)*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir

Ercan, A. R. (2002). *Etkin Öğrenme Sürecinde Öğretmen ve Yöntemler*. Başak Matbaacılık, Ankara.

Erdem, M., Akkoyunlu, B., (2002). İlköğretim Sosyal Bilgiler Beşinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Ekip Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online E-Dergi 4*. [http:// www.ilkogretim-online.org.tr](http://www.ilkogretim-online.org.tr) (15.04.2014)

Erdem, M., Akkoyunlu, B., (2002). Sosyal Bilgiler Kapsamında Beşinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Ekip Proje Tabanlı Öğrenmenin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online Dergisi 1(1)*.[http:// ilkogretimonline.org.tr/vollsay1.htm](http://ilkogretimonline.org.tr/vollsay1.htm) (10.12.2013)

Ergun, M. (1996). *Eğitim Felsefesi*. Ocak Yayınları, Ankara.

Ergun, M., Özdaş, A., (1997). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, <http://www.egitim.aku.edu.tr/metod03.htm> (20.01.2014)

Erköse, E.,(2007). *Yenilenen 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Ertuğrul, H., (2000). *Öğretmenin Başarı Kılavuzu Öğretmenlik Mesleği Nedir?*. Nesil Yayıncılık, İstanbul.

Evans, R.W., (2000). <http://www.egitim.aku.edu.tr/evans.htm>

Fidan, N., Erden, M., (1994). *Eğitime Giriş*. 5. Baskı, Meteksan Matbaacılık, Ankara,

Gömlüksiz, M.N., Bulut, İ. (2006). Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulama Eğitim Yönetim Dergisi*, (47) ss. 393-421

Gömlüksiz, N., (2006). Öğretimde Strateji, Yöntem ve Teknikler. *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Gürol, M.(ed), 4. Baskı, Akış Yayıncılık, Ankara, ss 93-121

Güngördü, E. (2001). *İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Güngördü, E., (2002). *Coğrafya Öğretim Yöntemleri İlkeler ve Uygulamalar*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Güngördü, E., (2002). *İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Gürkan, T., Gökçe, E.,(1999). *Türkiye' de ve Çeşitli Ülkelerde İlköğretim*. Siyasal Kitabevi, Ankara.

Kan, Ç., (2006) Etkili Sosyal Bilgiler Öğretim Arayışı, *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 14(2) , ss. 537-544

Kantarcıoğlu, S., (1988). *Eğitimde Masalın Yeri*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Kayahan, Z. (2010). *İlköğretim I. Kademe 5. Sınıf Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Hikaye Anlatım Yönteminin Yaratıcılığa Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kemertaş, İ., (1997). *Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri*. İstanbul.

Köstüklü, Nuri. (1998). *Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi*. Kuzucular Ofset, Konya.

Küçükahmet, L., (1989). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.

Küçükahmet, L., (2005). *Öğretimde Planlama Ve Değerlendirme*. 7. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Kır, D., (2011). *Hikayelerle Matematik Öğretiminin İlköğretim 2. Sınıf Öğrencilerinin Toplama Çıkarmaya ve Sözel problem Çözme Becerileri Üzerindeki Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

MEB, (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5 Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara.

MEB, (2013). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7 Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara.

Morgan, A.S., (2006) *Alternative methodologies for teaching mathematics to elementary students: a pilot study using children's literature*. Doktora Tezi, American Üniversitesi.

Nelson ve Nelson (1999), *Learning History Through Children's Literature*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED435586).

Özakupınar, Y., (1987). *Milli Eğitimin Gayesi ve Öğretmenlik Şahsiyeti*. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1: 21-24

Özçelik, D. A. (1989). *Test Hazırlama Kılavuzu*. ÖSYM Eğitim Yayınları, Ankara

Özgüven, İ.E., (1999). *Psikolojik Testler*. PDREM Yayınları, Ankara.

Öztürk, C. (2006). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinler Arası Bir Bakış. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Öztürk, C. (ed). Pegem Yayıncılık, Ankara, ss. 21-50

Öztürk, C., (2007). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Öğretiminde Gezi- Gözlem Tekniğini Kullanabilme Öz Yeterliliği. *16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*. III. Cilt, Tokat, ss. 790-795

Öztürk, C., Çelik, H. D. (2006). Sosyal Bilgiler Dersinde Rubriklerin Öğrencilerin Sözlü Anlatım Becerilerini Geliştirme Aracı Olarak Kullanılması. *II. Sosyal Bilgiler Eğitimi Kongresi*. Milli Eğitim Basım Evi, Van, ss. 86-94

Öztürk, C., Deveci, H., Karaduman, H. (2007). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Öz Yeterlik Algıları. *IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildirileri*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 152-159

Öztürk, C., Dilek, D.,(2004). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programları. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Öztürk, C., Dilek, D. (ed). Pegem Yayıncılık, Ankara, ss. 47-81

Öztürk, C., Otluoğlu, R., (2005). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler*. Pegem Yayıncılık, Ankara.

Rıza, E. T., (1999). *Yaratıcılığı Geliştirme Teknikleri*. Anadolu Matbaası, İzmir.

Safran, M., (1993). Tarih Öğretiminin Eğitsel Amaçları. *Bellekten Dergisi*. Ankara,ss 240-242

Safran, M., Ata, B., (2008). Okul Dışı Tarih Öğretimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Ankara.

Savage, M. K. & Savage, T. V. (1993). *Children's Literature in Middle School Studies*. The Social Studies, 84 (1), 32-36.

Sönmez, V. (1994). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Anı Yayıncılık, Ankara.

Sönmez, V. (1999) *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*. 2. Baskı, MEB Yayınları, İstanbul.

Sönmez, V., (1996). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Pegem Yayıncılık, Ankara.

Sönmez, V.,(2005). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuzu*, 5. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

Sözer, E. (1998). Sosyal Bilgiler Programının Amaçları, İlkeleri ve Temel Özellikleri. *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Can, G. (ed). Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, ss. 15- 39

Sözer, E. (1998). Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi. *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Can, G. (ed). Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, ss. 1-13

Sözer, E. (2008). Sosyal Bilgiler Dersinin Tanımı, Kapsamı ve İlköğretim Programındaki Yeri. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Edt: Sefik Yasar). 41–55. Anadolu Üniversitesi Yayınları,1807. Açıköğretim Fakültesi

Sözer, E., (2003). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılan Belli Başlı Yöntem ve Teknikler. *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Gültekin. M.,(ed) Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları, ss 89-120

Şimşek, A. (2000). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Hikaye Anlatım Yönteminin Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Taşlı,İ., (2003). İlköğretim okulları Sosyal Bilgiler Derslerinin Planlanmasında Öğrenci Kılavuzlu Çalışmaya Ait Öğretmen Tutumları. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(1), ss. 101-110

Taşpınar, M., (2005). *Kuramdan Uygulamaya Öğretim Yöntemleri*. Nobel Basımevi, Ankara.

Tekeli, İ. (1998). *Tarih Bilinci ve Gençlik Karşılaştırmalı Avrupa ve Türkiye Araştırması*. İstanbul Tarih Vakfı Yurt Yayınları. İstanbul.

Timuçin, A. (1998). Doğru Bilinç Oluşturmakta Tarih Eğitiminin Önemi. *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları*. Özbaran,S. (ed) Dokuz Eylül Yayınları, İzmir.

Varış F.,(2005). *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler*. Alkım Yayınları, Ankara

Vural, B., (2004). *Öğretim Faaliyetlerinde Yöntem, Teknik ve Etkinlikler*. Hayat Yayıncılık, İstanbul

Yalnız, M., (2012). *Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi 12. Sınıf Müfredatının Hikaye Analtım Yöntemi İle Anlatımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.

Yapıcı,G., Dilek. D, (2005) Öykülerle Tarih Öğretimi Yaklaşımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*.(18) ss 115-130

Yavuz, K., (2005). *Yeniden Yapılanan Sınıflar İçin Aktif Öğrenme Yöntemleri*. Meter Matbaası, Ankara

Yavuzer, H., (1991). *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Yayınevi, Ankara.

Yavuzer, H.,(1998). *Resimleriyle Çocuk*. 7. Baskı, Remzi Kitabevi, Ankara

Yayımları No: 937. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Web-Ofset Tesisleri

Zeybek, H., (2006). Coğrafya. *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Demircioğlu, İ.H. (ed). Pegem yayımları, Ankara,ss. 205-240

<http://tkb.meb.gov.tr> (07.09.2013)

<http://www.tdk.gov.tr> (31.12.2013)

<http://sanliosmanli.blogcu.com> (07.09.2013)

<http://www.biriz.biz> (07.09.2013)

<http://www.ehlisunnetbuyukleri.com/> (07.09.2013)

<http://www.osmanlimedeniyeti.com> (07.09.2013)

<http://www.vehbitulek.com> (07.09.2013)

EKLER

**EK. A: TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK ÜNİTESİ
KAZANIMLARI VE KULLANILAN HİKAYELER**

EK.A.1: KAZANIMLAR

ÜNİTE ADI: TÜRK TARİHİNDE YOLCULUK ÖĞRENME ALANI :KÜLTÜR VE MİRAS		
KONU	KAZANIM	ANLATILACAK HİKAYE
TÜRKLERİN YENİ YURDU ANADOLU	Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.	<ul style="list-style-type: none"> • Malazgirt Meydan Savaşı
BEYLİKTEN DEVLETE: OSMANLI'NIN KURULUŞU	Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar	<ul style="list-style-type: none"> • Osman Gazi'nin Rüyası • İlk Osmanlı Kanunu • Osman Bey'in Oğluna nasihatı • Orhan Bey • Niğbolu Zaferi • Çelebi Mehmet
KARALARIN VE DENİZLERİN HAKİMİ OSMANLI	Osmanlı Devleti'nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir	<ul style="list-style-type: none"> • Fatih Sultan Mehmet • Hocaya Saygı • Sakalı Dahi Bilseydi • Yavuz Sultan Selim • Yavuz ve Alim • Padişahın Edebi • Sır Saklamak • Yavuz'un Hediyesi • Kanuni ve Ferdinand • Biz Seni Uyanık Bilirdik • Kanuni Ve Karınca • Neme Lazım • Kesilen Sakal

EK.A.2: HİKAYELER

MALAZGİRT MEYDAN SAVAŞI

Cuma namazından sonra Sultan Alparslan, ordusuna şöyle hitap etti:

-Kumandanlarım, askerlerim! Biz ne kadar az olursak olalım, onlar ne kadar çok olursa olsunlar, daha fazla bekleyemeyiz. Bütün Müslümanların minberlerde bizim için dua ettiği şu saatlerde kendimi düşman üzerine atmak istiyorum. Ya muzaffer olur gayeme ulaşırım, ya şehit olur cennete girerim.

Büyük bir inançla söylenen bu heyecanlı sözlere askerler hep bir ağızdan:

-Ey Yüce Sultan! Her zaman senin emrinde ve seninle olacağız, nereye gidersen oraya gideceğiz, diye haykırdılar.

Sultanın üzerinde beyaz bir elbise vardı. Düşmana hücum etmeden önce son söz olarak askerlerine şunları söyledi:

-İşte şehitlik kefenim, savaş meydanında ölürsem beni bu elbise ile gömersiniz. Bundan sonra Türk ordusu hücumla geçti. Cuma günü öğleden sonra başlayan savaş akşam üzeri sona erdi. Tarihin en büyük meydan savaşlarından biri olan Malazgirt Savaşı Türk ordusunun kesin galibiyeti ile sonuçlandı. Büyük komutan Alparslan'ın üstün savaş taktiği ve Türk askerinin cesaret ve kahramanlığı sayesinde elli dört bin kişilik Türk ordusu, kendisinden kat kat fazla olan Bizans ordusunu birkaç saat içinde kesin bir yenilgiye uğratmış ve büyük bir zafer kazanmıştı.

Bu savaşta Bizans imparatoru Romen Diojen de esir alınmıştı. İmparator, savaşın galibi Büyük Türk hakanı Alparslan'ın huzuruna çıkarıldı. Alparslan imparatora çok iyi davrandı.

Sultan Alparslan, imparator Diojene:

-Zaferi sen kazansaydın bana ne yapardın?, diye sordu.

Diojen:

-Bir fırın hazırlatıp sana çok kötü davranacaktım, diye cevap verdi.

Esir imparator, bu sözleri ile eline fırsat geçseydi ne kadar acımasız hareket edeceğini söylemekten çekinmemiştir. Buna karşı bu büyük zaferin muzaffer komutanı Sultan Alparslan, Diojen'i affetti ve yanına muhafızlar vererek onu memleketine gönderdi. Alparslan bu davranışı ile insanlığa çok önemli bir ahlak dersi vermiş, Türk milletinin sahip olduğu üstün özellikleri göstermiştir. (<http://www.vehbitulek.com>)

OSMAN GAZİ'NİN RÜYASI

Ebdal Kumral, tefekkür halindedir... Birden yanında Hızır aleyhisselâm beliriverir! Osman Gazi'yi kastederek. "O yiğidin istikbali çok parlak" der, "Var bul onu ve müjdeyi ver!"

-Nasıl bir müjde?

-Yakında rüyasını görür!..

Ebdal Kumral, dergâha koşar. Vardığında sohbet başlamıştır. Bir köşeye sokulur, diz çöker. Bakın şu işe ki Osman Gazi de oradadır. Genç mücahid kelimesini kaçırmadan şeyhini dinlemektedir...

"Toprağa bağlanın!" Edebâlî Hazretleri "Toprağa bağlanın!" der, "Su kullanın, ağaç dikin, bahçelerinizi elden geçirin." (Bunlar bu coğrafyada kalıcı olduklarına dair işaretlerdir) "Fukaraya sahip çıkın, âlimlere hürmet edin..."

Gecenin ilerleyen saatlerinde Osman Gazi el öper, müsaade ister. Edebâlî hazretleri gözlerini kısar, geceyi dinler. Sonra nedendir bilinmez "Sabah ola hayrola" der, "gelin kalın burada!"...

Bu diyarda ona itiraz ne mümkündür. "Başüstüne" der, baş eğerler. Derhal döşekler serilir... Osman Gazi ayağını uzatıp yatamaz. Zira odanın duvarında Mushaf-ı Şerif asılıdır... Bir köşeye bağdaş kurar, tesbihi ile baş başa kalır. Ama bir ara içi geçer, Edebâlî Hazretlerinin göğsünden çıkan bir nurun kendini kuşattığını görür. Sonra vücudu çınara döner. Dallanıp budaklanır ve çok büyür. Yaprakları

bulutlara varır, kökleri kıtaları tutar. Dağlar ovalar, nehirler, şehirler... İnsanlar bölük bölük gelir gölgesine girerler. Huzurlu ve neşelidirler...

Osman gazi rüyanın heyecanıyla gelir kendine... Müezzinin yanık sesi odayı doldurur. Mescide geçerler. Osman gazi rüyanın tesirindedir hâlâ. Ebdal Kumral sorar.

-Ne oldu sana?

-Bir rüya gördüm hocam. Garip bir rüya!

-İyi ya, işte fırsat. Şeyhimize arzeye!..

-Doğru söylüyorsun!

Osman Gazi, mahcup mahcup rüyasını anlatır. Edebâlî Hazretleri kısa bir tefekkürün ardından "Ey oğul. Sana müjdeler olsun!" der, "Göğsümden çıkan nur kızımıdır (Bâlâ Hatun). Seni kuşatması evleneceğinize işarettir... Ağaca gelince: Sen büyük bir devlet kuracaksın. Evlatların adaletle hükmedecekler. Allahü teâlâ seni ve neslini insanların İslâm'la şereflenmesine vesile edecek. Ebdal Kumral heyecanlıdır. "Vallahi doğru söylüyorsun!" der: "Hızır aleyhisselamın bildirdiği müjde bu olmalı!"

(<http://sanliosmanli.blogcu.com>)

İLK OSMANLI KANUNU

Oğlu Orhan'a, "Gönül kerestesiyle bir Yenişehir ve pazar yap" diye vasiyet eden Osman Gazi, Yenişehir'in alınmasından sonra orada kurulan Pazar yerini dolaşıyordu ki, Germiyan taraflarından gelen bir adam yanına gelerek şöyle seslendi:

- Beyim, beyim! Yenişehir'in pazar bac'ını bana satın!..

Osman Bey şaşırılmıştı; sordu:

- Bac nedir be adam?

- Yani ki beyim, pazara her kim mal getirirse ondan akçe alayım!..

- Pazara gelenlerden alacağın mı vardır ki onlardan akçe alacaksın?

- Beyim! Bu töredir ki, ezelden beri bütün ülkelerde böyledir. Ben alır size veririm, siz de emeğimin karşılığını bana verirsiniz!

- Bir kişinin kazandığı başkasının olur mu be adam? Ben onun malına ne koydum ki akçesini alayım? Var git yanımdan da zararım dokunmasın!

Adam yardım uman bakışlarla etrafındakileri süzerken onlar durumu Osman Bey'e anlattılar. Günümüzde belediyelerin pazarcılardan "işgaliye bedeli" adıyla aldıkları vergi o zamanlarda da alınıyordu ve Osman Bey'in başına gelen bu olay konuyla ilgili bir kanunun çıkmasına sebep oldu:

"Pazara bir yük getirip satan herkes iki akçe versin. Satamazsa, bir şey vermesin!"

(<http://www.ehlisunnetbuyukleri.com>)

OSMAN GAZİ'NİN OĞLU ORHAN BEY'E NASİHATI

Oğul! Din işlerini her şeyden evvel ele alıp, yürütmek gayret ve esâsını dâimâ göz önünde bulundur ve bunu sakın gevşekliğe uğratma Çünkü bir farzın yerine getirilmesini sağlamak, din ve devletin kuvvetlenmesine sebep olur Din gayretine sahip olmayan, sefahate düşkün olan, tecrübe edilmemiş kimselere devlet işlerini verme! Zirâ, yaradanından korkmayan bir kimse, yarattıklarından da çekinmez Zulümden ve hangisi olursa olsun bid'atten, yani İslâmiyet'e aykırı şeylerden son derece uzak dur! Seni zulüm ve bid'ate teşvik edip sürükleyenleri, devletinden uzaklaştır ki, bunlar seni yıkılışa sürüklemesinler.

Allah-u Teâlâ'nın rızası için, devlet hizmetinde ömrünü tüketen sâdik devlet adamlarını dâimâ gözet . Böyle kıymetli kimselerin vefatından sonra, aile efrâdını koru, ihtiyacı olanların da ihtiyaçlarını karşıla, tebandan hiç kimsenin malına mülküne dokunma Hak sahiplerine haklarını ver, lâyük olanlara ihsân ve ikrâmlarda bulun ve ailelerini gözet Özellikle, devletin ruhu mertebesinde olan ve en büyük dayanağı bulunan asker tâifesini (topluluğunu) güzelce idâre edip rahatlarını temin eyle.

Devletin bedeninde, kuvvet mertebesinde olan hakikî âlimleri ve fazilet sahiplerini, edip ve yazarları, sanat erbâbını gözetip koru Onlara hürmet, ikrâm ve ihsânda bulun Bir ülkede, olgun bir âlimin, bir ârifin, bir velînin bulunduğunu duyarsan, uygun ve lâyük bir usûl ve ifade ile onu memlekete getirt Onlara her türlü imkânı tanıyarak ülkene yerleştire ki, hükümetin süresince âlim ve ârifler, bilginler, memleketinde çoğalsın Din ve devlet işleri nizâma oturup ilerlesin.

Sakın, orduya ve zenginliğe mağrur olma Hakikî âlim ve âriflere, bilginlere hürmet edip, sarayında onlara yer ver Benim hâlimden ibret al ki, zayıf, güçsüz bir karınca misâli, hiç lâyük olmadığım hâlde buraya geldim ve Allah-u Teâlâ'nın nice ihsânlarına ve inâyetlerine kavuştum Sen de benim uyduğum ve uyguladığım nizâmı uygula, Muhammed Aleyhisselâm'ın dinini, bu yüce dinin mensuplarını ve itaat eden diğer tebanı himâyeye eyle! Allah-u Teâlâ'nın hakkını ve kullarının hakkını gözet.

Dinimizin tâyin ettiği beytûlmâldeki (devlet hazinesi) gelirin ile kanaat eyle! Devletin zarurî ihtiyaçları dışında sarfiyatta bulunmaktan son derece sakın! Senden sonra geleceklere de aynı nasihatlerde bulun ve iyice tembihle. Dâimâ adâlet ve insaf üzerine bulun. Zulme meydan verme. Herhangi bir işe başlayacağın zaman, Allah-u Teâlâ'nın yardımına sığın! Tebanı, düşmanların ve zâlimlerin saldırılarından koru. Haksız olarak hiç kimseye muamelede bulunma. Dâimâ halkını hoşnut edecek şeyleri arayıp, yapılmasını sağla. Onların gönlünü kazanmayı, bunun devamını ve artmasını büyük nimet bil! Tebanın sana olan güveninin sarsılmamasına son derece dikkat eyle.

(<http://www.biriz.biz>)

ORHAN BEY

Orhan Gazi'nin padişah olmasından sonra (726/1326), ilk fethedilen yer Üsküdar'ın doğusundaki Semendire (Samandıra) kalesi olmuştu. 728 (1328) tarihinde Konur Alp ile Abdurrahman Gazi, Semendire'nin güney tarafındaki Aydos hisarı fethine gönderildiler. Bir hayli sarp bir kale olan Aydos hisarının fethine hemen muvaffak olamadılar.

Aydos tekfurunun güzel bir kızı vardı. Bir gece rüyasında derin bir kuyuya düştüğünü gördü. "Gördü ki bir civân-i nurânî çıkageldi halâs için ânı." Bu haldeyken güzel bir yiğit geldi, elini uzatıp kızı çıkardı. Sabahleyin hisarın burcundan etrafı seyreden kız, Abdurrahman Gazi'yi gördü ve onun rüyada kendisini kurtaran yiğit olduğunu anladı. O anda İslâm dini kalbinde yer etti ve hemen bir kağıda durumunu açıkça yazdı. İslâm dinine gireceğini bildirerek:

"Eğer kalenin fethi muradınız ise, firar ediyormuş gibi buradan geçip gidiniz. Falan gece hisar dibine geliniz. Sizin için bu kalenin fethi kolayca mümkün olur." diye yazarak, kağıdı bir taşa sağlamca sardı, İslâm askerlerinin bulunduğu tarafa fırlattı. Atılan taş, askerler içindeki Akça Koca'nın atının ayağına dokundu. Akça

Koca, "bu taşı atan boşuna atmaz" diyerek atından indi, taşı aldı. Abdurrahman Gazi'nin yanına geldi. Rumca bilen birine yazıyı okuttular. Durumu anlayan Osmanlı askerleri, bir hile ile firar ediyormuş gibi yaparak, oradan uzaklaştılar. Kaledeki düşmanlar onların kaçtığını zannederek işi gevşettiler, zevk ve safa ile meşgul olmaya başladılar.

Abdurrahman Gazi ise kararlaştırılan gecede seksen arkadaşıyla kale burcunun altına geldi. Kız da burcun üzerinde onları bekliyordu. Aşağıya uzunca ve sağlam bir kement sarkıttı. Abdurrahman Gazi birkaç arkadaşıyla kemende sarılıp kaleye tırmandı. Önce kapıdaki muhafızları kılıçtan geçirip kale kapısını açtılar. Bütün gaziler içeri hücum etti. Böylece gece yarısından sonra Aydos kalesi Osmanlıların eline geçti. Bu kız Abdurrahman Gazi ile evlendi. Ondan doğan Kara Abdurrahman adlı yiğit, zamanla düşmanın korkulu rüyası oldu. Çocuklarını onunla korkuturlardı. (<http://www.osmanlimedeniyeti.com>)

NİĞBOLU ZAFERİ

Kosova Meydan Savaşı'nda büyük bir bozguna uğrayan Haçlı orduları Macar Kralı Sigismund'un liderliğinde büyük bir birlik oluşturdular. Bu birliğe Avrupa devletlerinin hemen hepsi katılmıştı. 130 bin kişilik bir ordu ile Bulgaristan'a girdiler ve Doğan Bey tarafından korunan Niğbolu Kalesi'ni kuşattılar.

Durumu haber alan Yıldırım Bayezid harekete geçerek yardıma koştu. Kalenin çevresi tamamen kuşatıldığı için herkes merak içindeydi. Her ne olursa içerden bir haber alınmalı ve ona göre hareket edilmeliydi.

Bunun için kafa yoran Yıldırım Bayezid, hiç kimseye haber vermeden bu görevi kendisi yapmaya karar verdi. Gecenin karanlığından faydalanarak atını sürdü ve gitti.

Niğbolu Kalesi'nin çevresi karanlıklar içindeydi. Kaleyi kuşatan Haçlı askerlerinin yer yer yaktıkları ateşler havadaki esrarengizliği bir kar daha arttırıyordu. Yıldırım Bayezid, içki içe içe sarhoş olan devriyeler arasından geçerek kale duvarının yanına kadar geldi ve gecenin sessizliğinden yankılanan bir sesle haykırdı:

"- Bre Doğan! Bre Doğan!.."

Haçlılara teslim olmayı reddeden Doğan Bey her an tetikteydi ve meraklı bir bekleyiş içindeydi. Duyduğu bu ses merakını büsbütün arttırdı. Evet, yanılmıyordu; bu ses Sultan'ın sesiydi ama nasıl olabilirdi ki? O ses kale duvarlarında bir defa daha yankılanınca heyecan ve sevinç içinde karşılık verdi

"- Buyur saadetlü hünkârım!"

"- Bre Doğan, halin nicedir?"

"- Halimiz gördüğün gibi Sultanım. Elimizden geleni yapar, kaleyi düşmana vermeyiz!"

"- Hele dayanın! İşte biz dahi geldik!.."

Yıldırım Bayezid geldiği gibi geri dönerken kale içinde adeta bayram vardı. Artık moraller yerine gelmiş, düşmana karşı olan dayanma güçleri artabileceği kadar artmıştı. Ya düşman?

İçlerinde Yıldırım Bayezid'in kale duvarlarında yankılanan sesini duyanlar olmuş ama ne olduğunu anlayamamışlardı. Onlar o sırada, "Osmanlı Padişahı'nın kaçtığı" iddia ediyorlardı. İşi daha da ileri götürerek, "Mısır'daki Memluk Sultanı'na sığındığını" söyleyenler bile vardı. Durumu anladıklarında ise iş işten geçmişti. ETESİ GÜN Türk Ordusu en büyük zaferlerinden birini Niğbolu zaferini kazandı. (<http://www.biriz.biz>)

ÇELEBİ MEHMET

Osmanlı hükümdarı Çelebi Mehmet, babası Yıldırım Bayezid'in vefatından sonra, önce Amasya'da hükümdarlığını ilan etmişti. Ona karşı savaş veren kardeşleri İsa Çelebi ve Musa Çelebi de sonunda mağlup olup idam edilmişlerdi. İşte bundan sonra Çelebi Mehmet Muhtasar Osmanlı Devleti'nin yeni hükümdarı olarak Edirne'de saltanat kurmuştur (Temmuz 1413).

Onbir yıl süren ve şehzade kavgalarıyla geçen "Fetret Devri" bu suretle kapanmıştır. Çelebi Mehmet bütün gücüyle Osmanlı Devleti'ni toparlayıp güçlendirme gayretine girmiştir. Çelebi Mehmet son günlerinde Edirne civarında avlanırken, önüne çıkan bir domuzla mızrak attığı sırada, vücudunda nüzul (felç) inerek attan düştü. Hasta yatağında vezirlerini çağırıp talimat verdi:

"Tez ulu oğlum Murad'ı getirin. Ben artık yataktan kurtulamam. Murad gelmeden ben ölürüm. Memleket birbirine girer. Tedarik edin, benim vefatım duyulmasın." dedi.

Henüz on yedi yaşındaki büyük oğlu Şehzade Murat, o sırada Amasya sancak beyi idi. Ona haber salındığında, Sultan Mehmet birkaç gün içinde vefat etti (Mayıs 1421). Şehzade Murat gelinceye kadar, padişahın ölümü 41 gün herkesten saklandı. Olaydan ancak birkaç kişinin haberi vardı. İç organları çıkartılarak ilaçlanan cenaze, elbisesi içerisinde sarayın penceresi önüne loş bir yere yerleştirildi. Arkasına adam konulup elleri hareket ettirilerek önündeki askerlere canlı gibi gösterildi. Böylece kargaşa çıkması önlendi.

(<http://www.vehbitulek.com>)

FATİH SULTAN MEHMET

İstanbul'un henüz fethedilmediği zamanlarda Edirne'de bulunan Sultan Mehmet, fetih hazırlıklarını yaparken diğer bir taraftan halkın durumunu kontrol etmeyi ihmal etmiyordu. Ona göre önemli olan milletin birlik beraberlik içinde olmasıydı. Bunu fetih gerçeğemesinin şartlarından biri olarak görüyordu. Sultan Mehmet bir sabah kılık kıyafet değiştirip pazara çıktı. Satılan malların kalitesini, fiyat durumunu ve esnafın hâlini kontrol etmek için, Edirne'nin çarşılarını gezmeye başladı. Sultan Mehmet, sokağın başındaki ilk dükkâna girdi. Selam verdikten sonra:

- Bana yarım batman yağ, yarım batman bal ve biraz da peynir veriniz, dedi. Müşteriyi güler yüzle karşılayan esnaf, selâmı alıp memnuniyetle yarım batman yağ tırttı. Yağı verirken, karşısındakinin padişah olduğundan bihaber konuştu:

- Ağam, dilerseniz bal ve peynir verebilirim. Ancak ben bu yağı satarak sifahladım. Diğer isteklerinizi de daha sifahlamayan karşı komşumdan alırsanız memnun olurum. Bu duruma içten içe sevinen padişah karşı dükkana geçti. Yarımşar batman bal ve peynir istedi. Dükkân sahibi yaşlı adam balı tarttıktan sonra:

- Allah'a şükür bugün de sifahlamızı ettik. Ancak peyniri henüz sifahl etmeyen komşumdan alırsanız sevinirim. Sultan Mehmet diğer dükkandan peyniri aldıktan sonra:

- Bu millette bu yüksek ahlak varken değil İstanbul, dünya alınır, diyerek mutlu bir şekilde oradan ayrılır. (<http://www.vehbitulek.com>)

HOCAYA SAYGI

Fatih, bir gün veziri Mahmut Paşa'yı yanına alarak hocası Akşemseddin'i ziyarete gitmişti. Akşemseddin, Padişah içeri girdiği halde ayağa kalkmamıştı. Bir süre geçtikten sonra Akşemseddin, Fatih'in huzuruna gitti. Padişahın yanında Mahmut paşa'da bulunuyordu. Fatih hemen ayağa kalkarak hocasına yer gösterdi. Bu iki olayı kıyaslayan Mahmut Paşa dayanamayıp sordu:

- Hünkârım, hocanız geldiğinde siz ayağa kalktınız. Hâlbuki siz onun yanına gittiğinizde o ayağa kalkmaz. Sebebi ne ola?

Fatih şöyle cevap verdi:

- Hocam Akşemseddin'e saygı göstermemek elimde değil. O yanıma geldiğinde gayri ihtiyari bir heyecan kaplar ve farkında olmadan kendimi ayakta bulurum. O ise, ilmin izzetini korumak için bana ayağa kalkmaz, buyurdu. (<http://www.ehlisunnetbuyukleri.com>)

SAKALI DAHİ BİLSEYDİ

Fatih Sultan Mehmet sefere giderken nereye gidebileceğini kimseye söylemezdi. Fatih gene bir sefere hazırlanırken kadılardan biri kendisine:

-Şevketlü sultanım, dedi, acaba sefer-i hümayununuz ne tarafadır?

Fatih bu soruya kızdı ve kadıya şöyle dedi:

-Hoca efendi, sakalımın tellerinden biri yapmak istediğimi bilmiş olsaydı, onu hemen koparır ve yakardım.

(<http://www.ehlisunnetbuyukleri.com>)

YAVUZ SULTAN SELİM

Yavuz Sultan Selim henüz beş-altı yaşlarında bir çocuktur. Amasya'daki sarayın bahçesinde ok talimi yapıyordu. Yay boyunu aşırıyordu ama o bu yaşta attığını vurmaya başlamıştı. Babası Sultan II. Bayezit bir ağacın arkasında onu seyrediyordu. Yavuz son okunu da tam hedefe saplayınca, dayanamadı; saklandığı yerden çıkıp, oğluna sarıldı:

-Allah gücüne güç katsın oğlum. Ama niçin yalnızsın? Küçük Selim hayretle:

- Yalnız değilim ki Sultan babam; Allah her yerdedir! Aldığı cevap, Bayezit'i şaşırttı ama belli etmedi. Sarayın bahçesi ulu ağaçlarla süslü. Ormandan farkı yoktu.

- "Oğulcuğum," dedi Sultan Bayezit, " tek başına buralarda dolaşma. Düşmanlarımız var. Allah korusun; san bir kötülük etmek isteyebilirler!" Selim duraklardı. Sonra, iki yaşından beri yanından ayırmadığı küçücük kılıcını çekip:

-Babacığım! Bu kılıcı süs için bağlamadık. İcap ederse kendimizi korumasını biliriz. Hem pederimizin korkusundan dünyanın öbür ucundaki düşmanın yüreği titrerken sarayın bahçesine girmeye kim cesaret edebilir? II. Bayezit, hayretten donakalmıştı. Onda kimsede olmayan bir şeyler vardı. Vaktinden önce gelişmiş, akıllı boyunu aşmıştı. Selim'i, elinden tutup, saraya götürürken; "Hiç şüphem yok. Bu çocuk ilerde ne yapıp edip padişah olacak. Şimdiden ona tahtın yolunu açmalıyım." Böyle düşündü ya, gün gelip Şehzade Selim istediğini almasını bildi ve Osmanlı'nın Yavuz Sultan Selim'i oldu.

(<http://www.osmanlimedeniyeti.com>)

YAVUZ VE ALİM

Mısır seferini tamamlayan Osmanlı ordusu, Kahire'den Şam'a dönmekteydi. Yolculuk esnasında, Anadolu Kazaskeri Kemal Paşa ile Yavuz Sultan Selim, at üzerinde sohbet ederek ilerliyorlardı. Kemal Paşazade'nin atının ayağı bir ara içi su dolu bir çukura girdi. Etrafa sıçrayan çamurlar at üstündeki Yavuz Sultan Selim'in kaftanının eteklerine sıçradı.

Durumu gören Kemal Paşazade, utancından sapsarı olmuş, ne diyeceğini bulamamıştı. Yavuz, ilme ve âlimlere karşı sevgi ve saygı dolu bir davranış göstererek, şu sözleriyle Kemal Paşazade'yi teselli etti:

“Bir âlimin atının ayağından sıçrayan çamur, benim için şereftir. Öldüğüm zaman bu kaftanı sandukamın üzerine koysunlar.”

Padişah'ın üzerinden çıkardığı bu kaftan Yavuz'un vasiyeti gereği vefatında sandukasının üzerine konulmuştur.

(<http://www.ehlisunnetbuyukleri.com>)

PADİŞAHIN EDEBİ

Mısır seferine gidilirken ordunun korkunç Sina Çölü'nden geçmesi gerekiyordu. Kum fırtınalarının etrafı kasıp kavurduğu, gündüzleri dayanılmaz sıcaklara sahne olurken geceleri dondurucu soğukları davet eden bu çölü dünya da hiç bir ordu geçememişti. Yavuz Sultan Selim ordusuna moral verici sözler söyledikten sonra atını çöle sürdü. Herkes yanındaki suyu idareli kullanıyor, namazlar teyemmüm yapılarak kınılıyordu. Yolculuk böyle sürüp giderken Yavuz Sultan Selim'in bir ara atından indiği ve saygılı bir halde yaya olarak yürüdüğü görüldü. Herkes şaşırılmıştı ama, kimse sebebini soramıyordu. Padişahın hiç yanından ayırmadığı Hasan Can durumu öğrenmekte gecikmedi. Padişah O'na şunları söylemişti:

"İki cihan sultanı Peygamber Efendimiz (aleyhissalatu vesselam) önümüzde yaya olarak yürürlerken biz nasıl at üstünde olabiliriz Hasan Can?"

(<http://sanliosmanli.blogcu.com>)

SIR SAKLAMAK

Yavuz Sultan Selim, birçok Osmanlı Padişahı gibi, devletin selameti için sefer hazırlıklarını gizli tutarmış. Bir keresinde, vezirlerinden biri ısrarla seferin yapılacağı ülkeyi sorunca, Yavuz ona:

-Sen sır saklamasını bilir misin? diye sormuş. Vezir, Yavuz'dan cevap alacağı ümidiyle:

-Evet Hünkârım, bilirim dediğinde, Sultan Yavuz cevabı yapıştırmış:

-Ben de bilirim.

(<http://sanliosmanli.blogcu.com>)

YAVUZ SULTAN SELİM'İN HEDİYESİ

Yavuz Sultan Selim han zamanında, İran şahı kıymetli mücevherlerle süslü bir sandık hediye gönderiyor. Sandık açılıyor. İçinden çeşit çeşit değerli taşlar, kıymetli atlas, kadife kumaşlar çıkıyor. Fakat bir de pis bir koku yayılıyor. Dehşet bir koku, herkes burnunu tıkıyor. Neyse en alttaki bohçadan insan pislği çıkıyor. Yani Osmanlıya bir hakaret!

Cihan padişahı emir veriyor, herkes düşünsün, buna ince bir şekilde cevap vermemiz gerekir. Ve cihan padişahı yine çözümü kendisi buluyor. Aynı şekilde değerli mücevher ve kumaşlarla süslü bir sandık hazırlatıyor. İçine o zamanın Osmanlı İstanbul'unda imal edilen gül kokulu en nadide lokumlardan bir kutu hazırlatıyor, en altına da küçük bir pusula ve bir satır yazı gönderiyor.

Şah sandığı açıyor. Açıkça güzel bir koku ve en altta bir kutu lokum. Anlam veremiyorlar tabii. Bizim elçi yiyor önce, sonra oradakilere ikram ediyor. Kutunun içindeki pusulayı Şah okuyor: "Herkes yediğinden ikram eder!.."

(<http://www.osmanlimedeniyeti.com>)

KANUNİ VE FERDİNAND

1532 yılında Kanuni büyük bir ordu ile Almanya üzerine yürüdü. Aylarca Almanya'da gezdiği halde, ne Ferdinand ve ne de kardeşi Şarlken, Kanuni ile savaşmaya cesaret edemediler. Bunun üzerine Kanuni Şarlken'i savaş alanına çekebilmek için, aşağıdaki mektubu yazdı:

"Bu kadar zamandır erlik davası yapıp durursun. Ne senden ne kardeşinden nam ve nişan yok. Sizlere saltanat ve erlik davası haramdır. Belki karından dahi utanmazsın. Belki kadında gayret var sizde yok. Er isen meydana gelesin, takdir ne ise yerine gele. Gel seninle saltanatı Beç (Viyana) sahrasında paylaşalım. Bu kere dahi meydana çıkmazsan kadınlar gibi çıkrık alıp padişahlık tacını takmayasın."

(<http://www.osmanlimedeniyeti.com>)

BİZ SENİ UYANIK BİLİRDİK

İstanbul'da kenar semtlerden birinde oturan yaşlı bir kadın, padişahın huzuruna çıkmak istediğini saraydaki görevlilere bildirmiş. Bunun üzerine sultanın karşısına çıkarılmıştı. Yaşlı kadın: Evinin soyulduğunu ve bu olaydan padişahın sorumlu olduğunu söyleyerek, şikayette bulunur. Bunun üzerine hiddetlenen Kanuni:

-Bana bak kadın, sen niçin bu kadar derin uyku uyudun da evinin soyulduğunu duymadın? deyince, yaşlı kadın:

Padişahım! Kusura bakma, biz seni uyanık bilirdik, onun için evimizde rahat uyuyorduk der. Bu cevap üzerine Kanuni utanarak:

-Haklısınız diyerek, kadının çalınan mallarının bedelini kendi malından öder.
(<http://www.osmanlimedeniyeti.com>)

KANUNÎ VE KARINCA

Kanûnî Sultan Süleyman merhum, Topkapı Sarayı' nın bahçesindeki ağaçlarda mebzûl miktarda karınca görülmesi üzerine, kurtulmak için çare araştırır ve ağaçların gövdelerine ve diplerine kireç tatbik edilirse meselenin çözüleceğini öğrenir. Fakat ilim ehlerinden izin almadan yapmak istemez ve Zenbilli Ali Efendi' ye meseleyi sorar. Çok iyi bir şair olan –o kadar ki, bütün Osmanlı Şairleri içinde biri hariç (o biri Zâtî merhûmdur) hepsinden fazla miktarda gazel sahibidir Kanûnî ve şiirlerinde kullandığı mahlâsMuhibbî' dir- Sultan suali de vezne koyar:

Dırahtı ger sarmış olsa karınca

Zarar var mı karıncayı kırınca

Cevap benzer şekilde gelir Zenbilli' den:

Yarın Hakkın divanına varınca

Süleyman'dan hakkın alır karınca

(“Karıncaları kireç uygulayarak bertaraf edemezsin, buna izin yoktur” tarzında anlamamalı cevabı. Soran da cevap veren de pekâlâ bilirler ki, bunu yapmak caizdir, izin vardır. Ancak bu vesileyle Şeyhülislâm Zenbilli Ali Efendi, Padişaha demektedir ki, evet helaldir ammâ, hesâba da çekilirsin; zâten malûm değil midir ki, helâle hesap var, harama azap!)

(<http://sanliosmanli.blogcu.com>)

NEME LAZIM

Kanunî Sultan Süleyman devletin akıbetini düşünür; günün birinde Osmanoğulları da inişe geçer, çökmeye yüz tutar mı diye. Bu gibi soruları çoğu zaman süt kardeşi meşhur alim Yahya Efendi'ye sorduğundan bunu da sormaya niyet eder. Güzel bir hatla yazdığı mektubu Yahya Efendi'ye gönderir. Mektupta "Sen ilahi

sırlara vakıfsm. Bizi de aydınlat. Bir devlet hangi halde çöker? Osmanoğullarının akıbeti nasıl olur? Bir gün izmihlale uğrar mı?

Mektubu okuyan Yahya Efendi'nin cevabı çok kısa ve şaşırtıcıdır; "Neme lazım be Sultanım!" Topkapı Sarayı'nda bu cevabı hayretle okuyan Sultan Süleyman buna herhangi bir mana veremez. "Acaba bu cevapta bizim bilmediğimiz bir mana mı vardır?" diye düşünür. Nihayet kalkar Yahya Efendi'nin Beşiktaş'taki dergahına gelir ve der ki:

- Ne olur mektubuma cevap ver. Bizi geçiştirme, sorumu ciddiye al. Yahya Efendi şöyle bir bakar:

- Sultanım sizin sorunuzu ciddiye almamak kabil mi? Ben sorunuz üzerinde iyice düşündüm ve kanaatimi size açıkça arz ettim.

- İyi ama ben bu cevaptan birşey anlamadım. Sadece "Neme lazım be sultanım" demişsiniz. Sanki beni böyle işlere karıştırma der gibi. Yahya Efendi bu cevaptan sonra şu müthiş açıklamasını yapar:

- Sultanım! Bir devlette zulüm yayılırsa, haksızlık şayi olsa, işitenlerde 'neme lazım' deyip uzaklaşsalar, sonra koyunları kurtlar değil çobanlar yese, bilenler de bunu söylemeyip sussa, fakirlerin, yoksulların, muhtaçların, kimsesizlerin feryadı göklere çıksa da bunu da taşlardan başka kimse işitmese, işte o zaman devletin sonu görünür. Böyle durumlardan sonra devletin hazinesi boşalır, halkın itimat ve hürmeti sarsılır. Asayişe itaat hissi gider, halka hürmet duygusu yok olur. Çöküş ve izmihlal de böylece mukadder hale gelir... Bunları dinlerken ağlayan koca sultan, söyleneni başını sallayarak tasdik eder. Sonra da Allah'a kendisini ikaz eden bir alim olduğu için şükreder.(<http://www.biriz.biz.com>)

KESİLEN SAKAL

Osmanlı donanmasının ilk defa bozguna uğradığı İnebahtı Deniz Savaşı'ndan sonra, II. Selim'in emriyle yeni bir donanma kurulur. Donanmayı kurmakla görevlendirilen Kılıç Ali Paşa, bahar ayında donanmayı her şeyi ile hazırlamıştı. İnebahtı'da Kıbrıs'ı almak için uğraşan Haçlı Armadası bu amacına ulaşamamıştı.

İnebahtı bozgununun sorumlusu olan Sokullu Mehmed Paşa, 7 Mart 1573'de Venedik büyükelçisi Barbaro'ya:

"Biz sizden Kıbrıs Krallığı'nı alarak kolunuzu kestik. Siz ise donanmamızı yenmekle bizim sakalımızı traş ettiniz. Kesilen sakalın yerine yenisi çıkar da, kesilen kolun yerine yenisi gelmez. (<http://sanliosmanli.blogcu.com>).

EK. B: UYGULANAN TESTLER

EK.B.1: ÖN TEST**ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR**

Her sorunun doğru cevabı 4 PUANDIR. (60 Puan)

1- Türkiye Selçuklular döneminde, Anadolu kentlerinin gelişerek han, hamam, cami, ve kervansaraylarla donatıldığı ve zenginleştirildiği görülür.

Bu eserlerin, aşağıdaki yerleşim yerlerinin hangisinde daha çok yapıldığı söylenebilir?

A- Ticaret yolları üzerinde bulunan kentlerde B- Eski kültür merkezleri ve çevresinde

C-Tarım yapılan bölgelerde D- Sınır boylarına yakın kent merkezlerinde

2- Osman Bey döneminde Karacahisar, Bilecik, Yarhisar ve Yenişehir, Orhan Bey döneminde de İzmit, İzmit ve Bursa fethedilmiştir.

Buna göre, Osman ve Orhan Bey döneminde, devlet politikası olarak aşağıdakilerden hangisine önem verilmiştir?

A- Dünya ticaret tollarını ele geçirme

B- Anadolu Türk Birliğini kurmaya

C- Ülke topraklarını Bizans yönünde genişletmeye

D- Osmanlı ordusunu kuvvetlendirmeye

3- Osmanlılar, Rumeli ve Balkanlarda fethedilen yerlere Anadolu'dan getirilen Türk ailelerini yerleştirmişler, onlardan vergi almamışlar ve onların Anadolu'ya geri dönmelerini engellemişlerdir.

Buna göre Osmanlıların böyle davranmasının sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A- Balkanlarda kültürel değerleri kazanmak istemesi

B- Bölgede kalıcı egemenlik kurmak istemesi

C-Anadolu'daki siyasal birliği güçlendirmeye çalışması

D- Göçebe Türkleri belli bir otorite altında toplamaya çalışması

4- Fatih Sultan Mehmet;".....söz konusu rahiplere ve kiliselerine hiç, kimse tarafından engel olunmayıp rahatsızlık verilmeyecektir." Demıştır.

Bu söz,

I- HOŞGÖRÜ

II- DİNİ SERBESTLİK

III- KÜLTÜREL BİRLİK

İlkelerinden hangilerini sağlamaya yöneliktir?

- A- Yalnız I B- I ve II C- II ve III D- I, II ve III

5- Haçlı Seferlerinde Müslümanları daha yakından tanıyan Haçlılar, İslam ülkelerinden öğrendikleri bilgileri Avrupa'ya taşımıştır.

Bu haçlı Seferlerinin;

- I- Kültürel etkileşim II- Kalıcı barış III- Çıkar çatışmaları

Sonuçlarından hangilerini yarattığı vurgulanmıştır?

- A- I ve II B- I , II ve III C- I ve III D- Yalnız I

6- Köseadağ Savaşı'nda sonra Selçuklu sultanları Moğollar tarafından atanmaya başlamıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesi olamaz?

- A- Moğollarla Selçuklular arasında ittifak(Anlaşma) kurulduğunun
B-Türkiye Selçuklu Devleti'nin zayıfladığının
C- Anadolu'da güç dengesinin değiştiğinin
D- Türkiye Selçuklularının yıkılış sürecine girdiğinin

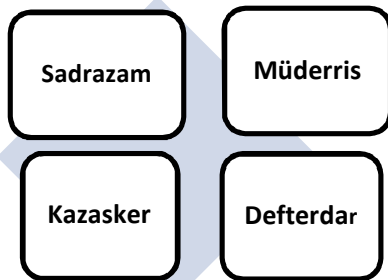
7-

VEZİR	→	Sadrazamın verdiği görevleri yapardı
KAZASKER	→	Kadı ve müderrisleri tayin eder, önemli davalara bakardı
?	→	Devletin gelir ve giderlerini kaydederd
NİŞANCI	→	Padişahın fermanlarına tuğra çeker, fethedilen toprakların tapu defterlerine kaydederd

Yukarıdaki diyagramda " ? " Olan yere aşağıdakilerden hangisi yazılmalıdır?

- A- Veziriazam B- Kaptanıderya C- Defterdar D- Şeyhülislam

8-

Topkapı Sarayında Divanihümayun toplantısına

Yandaki üyelerden hangisini katılması gerekmez?

- A- Sadrazam B- Defterdar
C- Kazasker D- Müderriş

9- Osmanlı Devleti'nde Kapıkulu Ocaklarına alınacak savaş esirleri ve devşirmeler önce Türk ailelerinin yanına verilmiştir.

Buna göre Kapı Kulu ordusuna alınacaklarda öncelikle aşağıdakilerden hangisine önem verilmiştir?

- A- Ailelerine bağlılıklarına
- B- Askerlik deneyimini kazanmalarına
- C- Türkçe öğrenmelerine ve Müslüman olmalarına
- D- Yeniçeri olabilecek özelliklere sahip bulunmalarına

Verilen şemada " ? " ile gösterilen yere aşağıdakilerden hangisi yazılamaz?

- A- Batılı tarzda ordular kurulması
- B- Hoşgörülü ve adil bir politika izlenmesi
- C- Sınır komşusu Bizans'ın eski gücünde olmaması
- D- Fethedilen yerlere Türk ailelerinin yerleştirilmesi

Anadolu Hisarı'nın karşısına Rumeli Hisarı'nı yaptırđım.
Balkanlara ordular gönderdim.
400 parçalık donanma hazırladım.
Büyük kuşatma topları ile havan topları döktürdüm

II. Mehmet'in İstanbul kuşatması için yaptığı hazırlıkları okudunuz. Aşağıdakilerden hangisi II. Mehmet'in bu hazırlıklarla ulaşmak istediği bir hedef olamaz?

- A- Kuşatma denizden de desteklemek
- B- Topkapı Sarayı'nın zarar görmesini önlemek
- C- İstanbul'u çevreleyen surlardan kaynaklanan engelleri aşmak
- D- Bizanslıların dışardan yardım almasını engellemek

Dünyada tek bir devlet olsa başkenti İstanbul olurdu.

Napolyon'un bu nitelemeyi, İstanbul'un ;

I- Kıtaları birleştirmesi

II- Doğu be batıyı birbirine bağlayan önemli ticaret yolları üzerinde bulunması.

III - Kùltùrleri birleştiren bir medeniyet merkezi olması

Özelliklerinden hangilerini dikkate alarak yaptığı sürùlebilir?

A- I ve II B- I ve III C- II ve III D- I- II ve III

13- Osmanlı Devletinde ilk altın para Fatih Sultan Mehmet tarafından bastırılmıştır.

Fatih'in aşağıdaki faaliyetlerinden hangisi sonrasında devletin ekonomik gücünün artmasının, bu durum üzerinde etkili olduğu söylenebilir?

- A- Başkenti Edirne'den İstanbul'a taşması
- B- Önemli ticaret yollarının geçtiği şehirleri ele geçirmesi
- C- Devlet yapısını düzenleyen bir kararname hazırlatması
- D- Topkapı Sarayını inşa ettirmesi

14- Aşağıdakilerden hangisi İstanbul'un fethinin nedenlerinden biri değildir?

- A- Bizans'ın Osmanlı şehzadeleri kışkırtması
- B- Hz. Muhammedin hadisi
- C- Bizans'ın Avrupa'yı Osmanlıya karşı kışkırtması
- D- Osmanlı Devleti'nin imparatorluk haline getirilmek istenmesi

15- Barbaros Hayrettin Paşa hangi savaşta savaşmıştır?

- A- Girit'in Fethi B-Preveze Deniz seferi
- C-Sinop Baskını D-Kıbrıs'ın fethi

B- AÇIK UÇLU SORULAR - Her sorunun doğru cevabı 2 PUANDIR.(20 puan)

1	1. Beylikler Döneminin başlamasına yol açan savaşın adı? Yanıt:
2	Anadolu'da ilk medreseyi yaptıran beyliktir. Yanıt:
3	Osmanlılarda, ÷lke sorunlarının görüşülüp tartışıldığı danışma kuruluna verilen ad nedir? Yanıt:
4	Akdeniz ticaret yollarının önem kazanmasında ve Avrupa'da derebeylik sisteminin sona ermesinde etkili olan olay nedir. Yanıt:

5	Gayrimüslüm ailelerden belli yaşlardaki erkek çocukların toplanmasına denir. Osmanlı Devletinde Yeniçeri acemi ocaklarında eğitilir çok zeki olanlar devlet adamı yetiştiren Enderun mektebine alınırdı. Bu sisteme ne denir? Yanıt:
6	Osmanlı Devleti'nin fethettiği yerlerde kalıcı olmasını sağladığı politikaya verilen addır. Yanıt:
7	Karahanlılar döneminde yaptırıldı. Ticaret yolları üzerinde konaklama amaçlı bu yapılara verilen addır. Yanıt:
8	İlk denizci Türk beyliğidir. Yanıt:
9	1071 yılında Muş'ta yapılan savaştır. Yanıt:
10	İstanbul'un fethi için Anadolu Hisarı'nın karşına yapılmıştır. Yanıt:

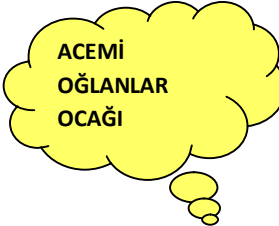

C-Aşağıdaki bilgilerden doğru olanlara " D ", yanlış olanlara " Y " yazın. (20 puan)

	1- . İlk denizci Türk beyliği Karasioğulları' dır
	2- Mısır'ın ele geçirilmesiyle İpek Yolu'nun denetimi Osmanlıların eline geçmiştir
	3-İlk Türk denizcisi Alparslan'ın komutanlarından olan Çağrı Beydir.
	4-Tımar Sistemi: Devletin mülkiyetinde olan toprakların işlemek üzere halka dağıtılmasına denir
	5. Osmanlılarda deniz askerlerine Levent denirdi.

EK. B.2 SON TEST

SORULAR

A-) Aşağıdaki sözleri söyleyen Osmanlı askerleri kim olabilir?
Eşleştiriniz. (10puan)

A	B	C	D	E
				
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> <p>Savaş sırasında su dağıtırım.</p> </div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> <p>Askerlikten başka işle uğraşmam ve emekli olmadan evlenmem.</p> </div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> <p>Şehirlerin güvenliği ve sınırların korunmasından sorumluyum.. Üç ayda bir ulufe denen maaş alırım.....</p> </div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> <p>Tamamımız atlıyız .Türklerden meydana geliriz. Devletten maaş almayız ,Tüm ihtiyaçlarımızı tımar sahipleri karşılar.</p> </div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> <p>Devşirmelerin ilk eğitim aldıkları ocağım.Yetenekli askerler Enderun'a gönderilir .</p> </div>

B -) Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz. (10x3=30 puan)

(Yirmisekiz Çelebi Mehmet, Evliya Çelebi, cirit, Lale Devri, Hoşgörü Çağı, İbrahim Müteferrika, matbaa, Ulufe, Cülus bahşişi,Selimiye Cami, fetva, tekfur, Ulu Cami, Malabadi Köprüsü, Meriç Köprüsü, Osman Bey, Fatih Sultan Mehmet, Barbaros Hayrettin Paşa, Mevlana, Yunus Emre, Yavuz Sultan Selim, III. Selim, Edirne ,Bursa, çevgan,)

1-) 17. yüzyılda yaşayan ünlü Türk seyyahı Osmanlı ülkesini en iyi tanıtan seyahatname yazarlarındanıdır.

2-) Osmanlı tarihinde 1718'de başlayıp birçok yenilikler yapılan,Avrupa başkentlerine elçiler gönderilen ve 1730 Patrona Halil isyanı ile sona eren döneme denir.

3-) Osmanlı Padişahı, 1826'da Yeniçeri Ocağıyla birlikte Mehter Takımını da kaldırdı.

4-)1363 yılında Türklerin eline geçti,1453 yılına kadar Osmanlı Devleti'ne başkentlik yaptı.Meriç(Fatih) Köprüsü ve Selimiye Cami'si önemli tarihi eserlerindedir.

5-) Johannes Gutanberg, 1450 yılında matbaayı icat etti. Osmanlı Devletinde ilk matbaayı 1727 yılında kurdu.

6-) Osm. Devletinte Şeyhülislam vererek yapılan işlerin dine uygun olup olmadığını belirtirdi.

7-); tarihi milattan öncesine dayanan, Orta Asya Türkleri tarafından at üzerinde oynanan bir tür savaş oyunudur. Oyun; geniş bir alanda,iki takım halinde ayrılmış atlıların, ellerindeki sopalarla ağaçtan yapılmış topu, karşı tarafın kalesine atmaları esasına dayanmaktadır.

8-)Divriği ,1228 yılında Mengücek Beyi Ahmet Şah tarafından yaptırılmıştır.

9-)Osmanlı Devleti ismini kurucusu olan'den almıştır.

10-):Osmanlı Devletinin en ünlü Kaptan-ı Deryası olup, XVI. yüzyılda Akdeniz'i Türk egemenliğine hediye etmiştir. Batılılar havuç rengine çalan kırmızı sakalından dolayı, "Barbaros" demişlerdir. 1546 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Türbesi İstanbul Beşiktaş'tadır.

C -) Aşağıdaki soruları dikkatle okuyup doğru seçeneği işaretleyin

(15 x 3=60 puan)

1-)Türkiye Selçukluları döneminde Anadolu kentlerinin gelişerek han, hamam, cami ve kervansaraylarla donatıldığı ve zenginleştirildiği görülür. Bu eserlerin aşağıdaki yerleşim yerlerinin hangisinde daha çok yapıldığı söylenebilir?

A)Ticaret yolları üzerinde bulunan kentlerde

B)Eski kültür merkezleri ve çevresinde

C)Tarım yapılan bölgelerde

D)Sınır boylarına yakın kent merkezlerinde

2-) Osmanlı Devleti'nde devletin tüm maliye işlerine bakar, yıllık gelir ve giderlerini hesaplardı. Sözü edilen Divan-ı Hümayun üyesi hangisidir?

A)Sadrazam B)Defterdar C)Nişancı D)Kazasker

3-) İstanbul Fatih Sultan Mehmet zamanına gelinceye kadar birçok kez kuşatılmış ancak alınamamıştır. İstanbul'un Fatih zamanında fethedilmesinde, aşağıdaki etmenlerden hangisi daha önemli rol oynamıştır?

A)Türk askerlerinin sayısal üstünlüğü B)Kullanılan üstün savaş teknikleri
C)Komutanların savaştaki başarıları D)Bizans'ın zayıf savunma sistemi

4-) Fatih Sultan Mehmet zamanında Amasra, Sinop, Trabzon ve Kırım'ın alınması hangi amacı sağlamaya yöneliktir?

A)Anadolu'da Türk birliğini sağlanması B)Karadeniz hâkimiyeti
C)Bizans'ın parçalanması D)Balkanların ele geçirilmesi

5-)Türkiye Selçuklu döneminde Anadolu'da yaşayan ;Mevlana Celaleddin-i Rumi,Hacı Bektaşî Veli,Yunus Emre gibi hem düşünce hem edebiyat alanında eserler veren Anadolu'da barışı ve hoşgörüyü yayan düşünürlerimiz bu gün hem ülkemizde hem de dünyada saygı ile anılmaktadırlar.UNESCO tarafından 1991 yılı Yunus Emre sevgi yılı,2007 yılı Mevlana'yı anma yılı olarak kabul edilmiştir.

Bu bilgilere göre Anadolu'da yaşamış olan Türk düşünürleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A)Türk diline ve edebiyatına katkıda bulunmuşlardır.
B)Anadolu'da barışı ve hoşgörüyü yaymışlardır.
C)Yazdıkları güncelliğini kaybetmiş sadece o dönem için değerli olmuşlardır.
D)Düşünceleri evrensel nitelik taşır

6-) 11. yüzyılda tıp biliminin bütün alanlarında eserler verdim. Avrupalılar beni "Avicenna" adıyla tanır. Yazmış olduğum El Kanun adlı kitabım Latinceye çevrilmiş ve yıllarca Avrupa'da Tıp öğretiminde kullanılmıştır. Ben kimim?

Yukarıda verilen Türk-İslam Bilgini Kimdir?

A) Ali Kuşçu B) İbni Sina C) Farabi D) Harezmi

7-) *Lâle Devri'nde yapılan yeniliklerden bazıları şunlardır:*

- İlk Türk matbaası kurularak, dinî eserler dışındaki eserler basılmaya başlandı.
- Yeni kütüphaneler açılarak, çeşitli alanda birçok eser Türkçe'ye tercüme edildi.

- Viyana, Paris gibi Avrupa başkentlerine elçiler gönderildi.

Bu bilgilere göre, Lâle Devriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Daha çok askerlik alanında ıslahatlar yapıldığı
- B) Basılan kitap sayısında artış olduğu
- C) Avrupa'nın daha yakından tanınmak istendiği
- D) Düşünce hayatının gelişmesine önem Verildiği

8-) Osmanlı Devleti'nde Divan-ı Hümayun devlet ve memleket işlerinin görüşüldüğü ve karara bağlandığı bir kuruluştur.

Buna göre Divan-ı Hümayun'un günümüzdeki karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

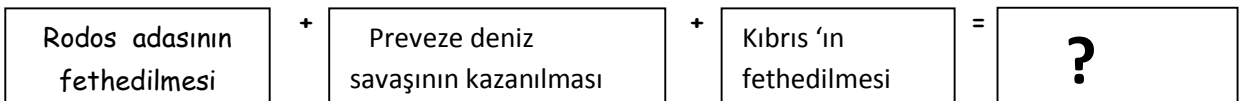
- A) Başbakanlık
- B) Bakanlar Kurulu
- C) İç İşleri Bakanlığı
- D) Cumhurbaşkanlığı

9-) Mısır ve Suriye'de kurulmuş olan Memlûklü Devleti zengin bir devletti.

Buna göre Yavuz Sultan Selim'in Memlûklü Devleti'ne son vermesi Osmanlılara aşağıdaki yararlarından hangisini sağlamıştır?

- A) Ekonomik açıdan güçlenmesini
- B) Akdeniz ticaretinin yeniden canlanmasını
- C) Avrupalı devletlerle ilişkilerinin iyileşmesini
- D) Halifeliğin Osmanlı padişahlarına geçmesini

10-).

Verilen diyagramda "?" ile gösterilen yere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A)Boğazlar Türk egemenliğine girmiştir.
- B) Haçlılar Türkleri yenilgiye uğratmıştır.

C)Akdeniz'de Türk egemenliği güçlenmiştir.

D) Barbaros Hayrettin Paşa Kaptanı derya olmuştur

11-)Osmanlı Devleti 17. yüzyıldan sonra her alanda olduğu gibi denizlerde de gerilemeye başladı. Aşağıdakilerden hangisi bu durumun oluşmasında etkili değildir?

A) İstanbul'un ve Mısır'ın Fethi

B) 16. yüzyıldaki denizci neslin ortadan kalkması

C) Kara savaşlarında alınan yenilgilerin artması

D) Donanmaya verilen önemin azalması

12-)Ey oğul! Beysin...Bundan sonra öfke bize, uysallık sana..Güceniklik bize, katlanmak sana...'diyerek Osman Bey e vasiyet eden ve ona kızını veren değerli Osmanlı alimi aşağıdakilerden hangisidir?

A)Yunus Emre

B)Mevlana

C)Şeyh Edebali

D)Ahi Evran

13-)Lale Devrinde, Osmanlı Devleti'nin Viyana, Paris ve Londra gibi başkentlere ilk kez elçi gön-dermesinin gerekçesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Batı'dan borç para alabilmek

B) Avrupa ülkeleri ile iyi ilişkiler kurmak

C) Avusturya ile yapılan savaşlara son vermek

D) Avrupa'daki gelişmeleri yakından izlemek

14-) II. Mahmut Döneminde yapılan;

• Divan teşkilatının kaldırılması

• Bakanlıkların kurulması

• Memurların atama ve yükselme işleri için kurallar konulması gibi yenilikler, aşağıdaki alanlardan hangisi ile doğrudan ilgilidir?

A) Ekonomi

B) Toplum

C) Yönetim

D) Din

15-) - Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'da Sivas ve Kayseri Civarı'nda kurulan Danişmantliler, Anadolu'da ilk medreseyi açmışlardır.

- İlk Osmanlı Medresesi, Orhan Bey zamanında Bizanslılar 'dan alınan İznik'te açılmıştır.

Yukarıdaki bilgilere bakarak, Türkler'le ilgili olarak, aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Göçebe bir hayat sürdürdükleri
- B) Kültürel yönden Bizanslılar'ın etkisinde kaldıkları
- C) Anadolu'ya olan Türkmen Göçleri'nin arttığı
- D) Halkın eğitim ve öğretime önem verdiği

EK.C: MEB İZİN BELGESİ

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34659092/605.01/2121295

27/05/2014

Konu: Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsünün 24/04/2014 tarih ve 62927161/100/6520 sayılı yazısı.

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans programı öğrencisi Evra ARSLAN'ın "Ortaokul 7.Sınıf Dersi Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesi Kapsamındaki Tarih Konularında Hikaye Anlatım Yöntemin Kullanımının Etkiliği" konulu tez çalışmasına veri oluşturmak amacıyla, İlimiz Şahinbey İlçesindeki ortaokullarda öğrenim gören 7.Sınıf öğrencilerine anket uygulamak isteği ilgi yazıda belirtilmektedir.

Bu nedenle; Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07.03.2012 tarih ve 3616 (2012/13) sayılı genelgesi kapsamında değerlendirilmiş olup, Araştırmacı araştırmasının bitiminden itibaren 15 gün içerisinde araştırma sonuçlarını 2 kopya halinde CD içerisinde Müdürlüğümüze bildirmek üzere, İlimiz Şahinbey İlçesindeki ortaokullarda öğrenim gören 7.Sınıf öğrencilerine anket uygulanması Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosu bünyesinde oluşturulan komisyonun uygunluk raporu doğrultusunda uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Mürsel KÖSE
İl Millî Eğitim Müdürü V.

OLUR
../05/2014

Cemalettin ÖZDEMİR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Yeni Valilik Binası 3. Kat Büyükşehir/GAZİANTEP
Elektronik Ağ: www.gaziantep.meb.gov.tr
e-posta: gaziantepmem@meb.gov.tr

Şb.Md. Yalçın KAZAK Strateji Geliştirme Şef E. YILDIRIM
Tel: (0342) 231 10 58 -4330
Faks:(0342) 232 24 10

EK.D. ÖZGEÇMİŞ

EK.D.1**ÖZGEÇMİŞ**

Erva Arslan 1987’de Adıyaman’da doğdu. Gaziantep Ömer Özmimar İmam Hatip Lisesi’nden 2005 yılında mezun oldu. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği’nden 2009 yılında mezun oldu. 2011 yılında Gaziantep Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Erva Arslan orta derecede İngilizce ve iyi derecede Arapça bilmektedir.

VITAE

Erva Arslan was born in Adıyaman in 1987. She graduated from the Ömer Özmimar İmam Hatip High School in 2005. She graduated from the social studies teachers, Faculty of Education at Selçuk University in 2009. She was doing master Department of Curriculum and Instruction at Gaziantep University. Erva Arslan knows in English medium degree and Arabic good degree .